

Hem>Hitta rätt person>Hitta en sakkunnig

Hitta en sakkunnig

Information om hur man hittar en sakkunnig i EU-länderna.

En sakkunnig är en person (eller myndighet) som domstolen eller parterna har utsett för att tillhandahålla fackkunskap i ett visst ämne under domstolsförfaranden. Även om en sakkunnig har utsetts av parterna svarar denne inför domstolen.

Vanligtvis fastställs sakkunnigas skyldigheter och ansvar i nationell lagstiftning. De flesta länder ställer vissa krav (utbildning, fortbildning och/eller certifiering) för medverkan som sakkunnig i domstolsförfaranden. För närvarande finns det ingen överenskommelse mellan medlemsstaterna om vilka krav som ska ställas på sakkunniga i rättsliga förfaranden, och de nationella begreppsapparaterna på området skiljer sig avsevärt från varandra.

Det finns en rad olika typer av sakkunniga:

Ett expertvittne (eller sakkunnigt vittne) har till uppgift att tolka fakta och/eller avge ett utlåtande på grundval av sin sakkunskap i tekniska frågor eller sin erfarenhet för att klargöra parternas argument.

En tekniskt sakkunnig har till uppgift att yttra sig i tekniska eller vetenskapliga frågor.

En rättsligt sakkunnig kan rådfrågas om regler, praxis och rättigheter som gäller enligt utländsk rätt.

Andra sakkunniga.

De nationella faktabladen om sakkunniga och sakkunskap innehåller information om befintliga nationella förteckningar och register över sakkunniga, om krav som ställs på sakkunniga, om sakkunnigas arvodering och ansvarsskyldighet samt om förfarandena för anlitande av sakkunniga.

Dessa landspecifika faktablad har sammanställts av European Expert and Expertise Institute (EEEI) inom ramen för projektet Hitta en sakkunnig, som finansieras genom Europeiska kommissionens program Rättsliga frågor.

Senaste uppdatering: 17/11/2021

Den här sidan sköts av Europeiska kommissionen. Informationen på denna sida avspeglar inte nödvändigtvis Europeiska kommissionens officiella ståndpunkt. Kommissionen påtar sig inte något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. Vänligen läs den rättsliga informationen för upplysningar om upphovsrätten till EU-sidor.

Hitta en sakkunnig - Tjeckien

I. Förteckningar och register över sakkunniga

Det finns en officiell förteckning/ett register över sakkunniga i Tjeckien.

Enligt § 7.4 i lagen om lagen om sakkunniga och tolkar (nr 37/1967), genomförd genom justitieministeriets förordning nr 37/1967 av den 17 april 1967, ska de enskilda förteckningarna över auktoriserade sakkunniga och tolkar vara offentligt tillgängliga.

Förteckningen över sakkunniga och tolkar finns [här](#) och förteckningen över sakkunniginstitut finns [här](#).

De regionala domstolarna och justitieministeriet sköter registret över sakkunniga.

Enligt § 4.1 a, c och e i föreskrift nr 37/1967 i lagen om sakkunniga och tolkar (nr 36/1967), genomförd genom justitieministeriets förordning nr 37/1967, ska sakkunniga uppfylla följande krav för att kunna tas med i registret:

Nationalitet (tjeckiska medborgare, EU-medborgare med varaktig bosättning, tredjelandsmedborgare med varaktig bosättning).

Kvalifikationer.

Fortbildning.

Full rättskapacitet.

Ostraffade.

Sakkunniga måste avlägga en ed för att bli registrerade. Eden har följande lydelse: "Jag lovar att i min sakkunnigverksamhet strikt följa lagen, vara opartisk, till fullo utnyttja min kunskap och iakttä tystnadsplikt i förhållande till de omständigheter jag får kännedom om i samband med verksamheten som sakkunnig." Sakkunniga måste ansöka om registrering vid behörig domstol (i vissa fall ministeriet).

Sakkunniga kan avföras från registret på grund av

dödsfall,

dödförklaring från den dag domstol fattar beslut om dödförklaring,

berövande eller begränsning av rättskapacitet från den dag ett domstolsbeslut om berövande eller begränsning av rättskapacitet vinner laga kraft,

en slutlig fällande dom för ett uppsåtsbrott eller en slutlig fällande dom för ett oaktsamhetsbrott i samband med verksamhet som sakkunnig,

en skriftlig ansökan om att bli avförd från förteckningen över sakkunniga och tolkar till justitieministeriet eller till den regionala domstolens ordförande, efter slutet på den kalendermånad då ansökan om att bli avförd från förteckningen över sakkunniga och tolkar inkom till justitieministeriet eller till den regionala domstolens ordförande.

Tillståndets upphörande regleras dessutom i § 20b i lagen om sakkunniga och tolkar (nr 36/1967). Bestämmelsen gäller i fall då den sakkunnige inte längre uppfyller villkoren för att förordnas till sakkunnig eller, på längre sikt, är oförmögen att utföra några uppdrag (moment 2).

Sakkunniga behöver inte iakttä en uppförandekod eller etiska regler för att ingå i registret. Kandidaternas personliga egenskaper bedöms dock i samband med den process som leder fram till ett förordnande. Sakkunniga måste avlägga ed.

Förteckningen över sakkunniga uppdateras regelbundet av både justitieministeriet och de regionala domstolarna.

Det går att hitta en sakkunnig med hjälp av [sökverktyget](#). Sökverktyget omfattar alla sakkunniga.

Sakkunniga förtecknas efter fackområde. För närvarande finns det ungefär 50 huvudsakliga fackområden. Fackområdena anges i registret.

Den sakkunnige ska skicka en verksamhetsrapport till det organ som har hand om förteckningen.

II. Den sakkunniges kvalifikationer

Sakkunniga måste ha en viss utbildningsnivå inom sitt fackområde för att kunna kalla sig sakkunniga.

Sakkunniga behöver inte vara medlemmar i en yrkesorganisation.

Sakkunniga behöver inte regelbundet aktualisera eller förbättra sin kompetens. Det finns inte något system för fortsatt yrkesmässig utveckling.

III. Sakkunnigas arvode

Sakkunnigas arvode beräknas i enlighet med föreskrift nr 37/1967. om sakkunniga och tolkar.

Det finns begränsningar för sakkunnigas arvode.

Sakkunniga som förordnas av domstol kan inte få förskotts betalning.

Betalningsskyldigheten för sakkunnigas arvode hanteras på följande sätt:

Civilrättsliga förfaranden

Kostnaderna för förbandet innefattar en sakkunnigavgift. Varje part står för sina samt ombudets kostnader. Domstolen ska ge den part som vinner målet ersättning för de kostnader den ådrog sig vid utövningen eller försvaret av sin rättighet mot den tappande parten. Om en part endast delvis vinner målet ska domstolen fördela ersättningen av kostnaderna rättvist eller förklara att ingen av parterna har rätt till ersättning. Beroende på förbandets resultat ska staten ha rätt till ersättning från parterna för sina kostnader i samband med förbandet, om sådana kostnader inte förväntas bli undantagna från domstolsavgifterna.

Straffrättsliga förfaranden

Staten står för kostnaden för straffrättsliga förbanden, däribland verkställighetsförbanden. Om den tilltalade fälls måste denne återbetala en klumpsumma till staten för statens övriga utgifter, men enbart om ett sakkunnigutlåtande begärdes under förbandet.

Parterna kan inte få rättshjälp för sakkunnigas arvode.

IV. Sakkunnigas ansvarsskyldighet

I Tjeckien finns det ingen särskild bestämmelse om sakkunnigas ansvarsskyldighet. Allmänna bestämmelser (obligationsrätt) är tillämpliga.

Sakkunniga har hittills inte behövt en yrkesansvarsförsäkring. Efter nästa reform av den tillämpliga lagstiftningen kommer det dock att finnas en försäkringsskyldighet.

Sakkunnigas ansvarsskyldighet har inget lagstadgat tak.

V. Ytterligare information om sakkunnigförbanden

De viktigaste bestämmelserna om rättslig sakkunskap i Tjeckien finns i lag nr 36/1967 om sakkunniga och tolkar, civilprocesslagen nr 99/1963, straffprocesslagen nr 141/1961 och förvaltningslagen nr 500/2004. Det finns ingen engelsk version av dessa bestämmelser på nätet.

De allmänna reglerna om förordnande av sakkunnig i civilrättsliga, straffrättsliga och förvaltningsrättsliga domstolsförbanden är likartade. Titeln sakkunnig är en skyddad yrkesbeteckning.

I Tjeckiens rättssystem skiljer man inte mellan sakkunnigvittnen, tekniska sakkunniga, rättsliga sakkunniga eller andra sakkunniga.

Det totala antalet registrerade sakkunniga är ungefär 9 000. Justitieministeriet har utarbetat ett utkast till ny lag om sakkunniga. Regeringen har lagt fram utkastet för parlamentet. Utkastet bör träda i kraft 2021.

1. Förordnande av sakkunniga

Sakkunniga kan förordnas av en domstol och/eller av parterna.

I civilrättsliga och förvaltningsrättsliga domstolsförbanden kan en sakkunnig inte förordnas innan förbandet inleds.

I straffrättsliga förbanden, § 105.1 i straffprocesslagen: Om det krävs en sakkunnig för att klargöra sakförhållandena i det straffrättsliga förbandet begär den myndighet som deltar i förbandet ett sakkunnigutlåtande. Om detta inte räcker på grund av den bedömda frågans komplexitet förordnar den myndighet som deltar i det straffrättsliga förbandet en sakkunnig. I förbanden före rättegång förordnas den sakkunnige av den myndighet i det straffrättsliga förbandet som anser att ett sakkunnigutlåtande krävs för beslutet, dvs. den allmänna åklagaren om saken återförvisades för ytterligare undersökning. I rättegångsförbanden förordnas den sakkunnige av rättsens ordförande. Den åtalade, och i rättegångsförbanden den allmänna åklagaren, underrättas om att en sakkunnig har förordnats. Andra personer underrättas om att en sakkunnig har förordnats om den sakkunnige anses behöva få tillgång till en viss plats eller agera på något annat sätt med anledning av sakkunnigförbandet.

1.a) Förordnande av domstol

Domstolen kan förordna en sakkunnig när den saknar erforderlig sakkunskap i ett visst mål. I vissa civilrättsliga och straffrättsliga mål är det dessutom obligatoriskt att förordna en sakkunnig.

Straffprocesslagen nr 141/1961, § 105.1: Om det krävs en sakkunnig för att klargöra sakförhållandena i det straffrättsliga förbandet begär den myndighet som deltar i förbandet ett sakkunnigutlåtande. Om detta inte räcker på grund av den bedömda frågans komplexitet förordnar den myndighet som deltar i det straffrättsliga förbandet en sakkunnig.

En sakkunnig förordnas på samma sätt i civilrättsliga, straffrättsliga och förvaltningsrättsliga domstolsförbanden.

Sakkunniga som förordnats av domstol är enligt lag skyldiga att anmäla eventuell intressekonflikt.

Om den sakkunnige förordnas av domstol utgår domstolen från en förteckning eller ett register över sakkunniga, eftersom domstolen är rättsligt skyldigt att förordna en sakkunnig som ingår i registret.

1.b Av parterna anlätade sakkunniga

Parterna kan anlita en sakkunnig när som helst. Sakkunnigutlåtanden av rättsliga partssakkunniga (som är registrerade i ett nationellt offentligt register) har samma vikt som utlåtanden av en domstolsförordnad sakkunnig.

Parterna måste inte följa ett visst förband eller vissa regler för att anlita en sakkunnig.

En och samma sakkunnig kan inte anlitas av båda parterna.

Domstolen kan inte besluta att båda parterna ska anlita en och samma sakkunnig (t.ex. i småmålsförbanden eller påskyndande förbanden) i stället för att båda har sin egen sakkunnig.

Parterna måste ge den sakkunnige detaljerade instruktioner och frågor.

2. Förbande

2.a Civilprocess

Sakkunniga måste inte uppfylla några särskilda krav i sina utlåtanden och/eller domstolsförbanden, exempelvis enligt rättspraxis.

Domstolen övervakar eller kontrollerar inte hur det går med den sakkunniges undersökningar.

Kvaliteten i sakkunnigas arbete kontrolleras inte (dvs. en domare måste inte göra några bedömningar i detta avseende i domen).

Sakkunniga korsförhör normalt under rättegången.

Domstolen är inte bunden av sakkunnigutlåtandet. Sakkunnigutlåtandet har samma vikt som övriga bevis. Domaren ska utvärdera det på ett objektivt sätt och mot bakgrund av övriga bevis. Domstolen utgår inte från att ett sakkunnigutlåtande från en sakkunnig som den har förordnat är riktigt.

Sakkunnigutlåtanden av rättsliga partssakkunniga (som är registrerade i ett nationellt offentligt register) har samma vikt som utlåtanden av en domstolsförordnad sakkunnig. Parterna kan bestrida utlåtandet genom framställningar.

Något förband finns inte för att låta sakkunniga träffa varandra före rättegången eller korsförhöras före rättegången för att begränsa problem och för att domstolen ska förstå meningsskiljaktigheterna.

Sakkunniga får vara i kontakt med parterna under förbandet, men måste uppfylla kraven i § 11 i lagen om sakkunniga och tolkar (nr 36/1967), enligt vilken den sakkunnige (tolken) inte får tillhandahålla ett utlåtande (en översättning) om hans/hennes förhållande till målet, de verkställande myndigheterna, deltagarna eller deras ombud kan sätta hans/hennes opartiskhet i tvivelsmål.

Så snart den sakkunnige (tolken) blir medveten om de omständigheter som ger upphov till en intressekonflikt ska han/hon anmäla detta. Parterna har samma skyldighet. Det organ som förordnade den sakkunnige (tolken) beslutar om denne får tillhandahålla ett utlåtande (en översättning). Bestämmelserna om vittnen ska i tillämpliga delar gälla frågan om i vilka fall sakkunniga (tolkar) får vägra att tillhandahålla ett sakkunnigutlåtande (en översättning) och i vilka fall ett sakkunnigutlåtande (en översättning) inte får inhämtas.

Parterna är skyldiga att samarbeta med sakkunniga. Ibland frågas parterna ut av den sakkunnige. Sakkunniga har rätt att ställa frågor till vittnen under en förhandling.

Sakkunniga måste inte hålla möten med parterna för att samla in deras synpunkter.

1. Sakkunnigutlåtande

De formella krav som sakkunniga måste uppfylla i utlåtandet anges i § 13 i lagen om sakkunniga och tolkar (nr [36/1967](#)). I § 13 anges att sakkunniga som avger ett skriftligt utlåtande ska underteckna varje kopia och förse det med ett sigill. Tolken har samma skyldighet för bestyrkta översättningar.

Sakkunniga måste inte avge ett preliminärt utlåtande.

Sakkunniga måste inte ta hänsyn till parternas argument i det preliminära eller slutliga utlåtandet.

Sakkunniga måste inte uppfylla några andra särskilda krav i sina utlåtanden och/eller i domstolsförfaranden, exempelvis enligt rättspraxis.

I vissa fall måste den sakkunnige utarbeta ytterligare ett utlåtande efter att parterna och domaren har ställt ytterligare frågor.

Sakkunniga avger skriftliga utlåtanden. Sakkunniga kan anmodas att försvara utlåtandet.

2. Domstolsförhandling

Sakkunniga måste inte närvara vid förberedande förhandlingar.

Sakkunniga måste närvara vid en förhandling för att besvara domstolens och parternas frågor.

Sakkunniga korsförhörs normalt under rättegången.

Den information som presenteras här samlades in inom ramen för projektet "Hitta en sakkunnig" och kommer från de kontakter i varje land som valts ut av European Expertise & Experts Institute (EEEI).

Senaste uppdatering: 17/05/2021

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Hitta en sakkunnig - Danmark

I. Förteckningar och register över sakkunniga

I Danmark finns flera olika typer av sakkunniga och utnämningen av dessa, utnämningsförfarandet och huruvida det finns en offentlig förteckning/ett offentligt register över sakkunniga beror på vilken typ av sakkunnig det rör sig om.

Exempel på sakkunniga:

Sakkunnigbedömare

Sakkunnig i hyresnämnd

Barnsakkunniga

Sakkunnig värderingsman

Tekniskt sakkunniga i småmål

På vissa områden kan även organisationer bistå med sakkunskap.

I vissa fall kan domstolen hitta en sakkunnig i den interna databas som alla danska domstolar har tillgång till. Förfarandet för att utse sakkunniga kan variera men alla sakkunniga har det gemensamt att de måste ha ett oförvitligt rykte. Av öppenhetsskäl offentliggörs förteckningen/registret över sakkunniga dessutom ibland på de danska domstolarnas webbplats.

I andra fall kan domstolen utse en person som den anser lämplig och kompetent. Vissa offentliga organisationer har egna register över sakkunniga.

Domstolen kan välja någon av dessa när den fråga som behandlas faller inom deras kompetensområde, t.ex. kriminalteknik. Om en sådan förteckning saknas och ingen av parterna i målet har några invändningar utser domstolen en sakkunnig som förefaller lämplig. Endast personer med ett oförvitligt rykte kan utses.

II. Den sakkunniges kvalifikationer

Det finns inte några krav på vilka kvalifikationer en sakkunnig ska ha. Domstolen är inte bunden av ett sakkunnigutlåtande utan kan avvika från detta. Detta gäller även bevisningens bevisvärde. Om den danska domstolsstyrelsen prövar ansökningar från sakkunniga som skulle vilja arbeta som sakkunnig i småmål rådfrågar den danska domstolsstyrelsen relevant branschorganisation och begär ett utdrag ur straffregistret. Utöver detta finns det inga krav på att de sakkunniga ska ha en viss utbildning eller yrkesbakgrund.

III. Sakkunnigas arvode

Ersättningen beror på vilken typ av sakkunnig som anlitas.

Till **sakkunnigbedömare, sakkunnig i hyresnämnd och barnsakkunniga** betalas en fast ersättning som fastställs av den danska domstolsstyrelsen (artikel 93 i processlagen (*retsplejeloven*) och artikel 172 i sociallagen (*serviceloven*)).

I tvistemålsprocesser där en **sakkunnigbedömning** behövs, t.ex. i form av ett tekniskt utlåtande, finns det inga fasta taxor eller begränsningar för sakkunnigas arvoden. Förskottsbetalning är dock inte tillåten. Domstolen fastställer med vilket belopp den sakkunnige som domstolen har utsett ska ersättas för sitt utlåtande och sin närvaro inför domstolen samt för sina eventuella utlägg. Innan domstolen fattar sitt beslut ska parterna ges tillfälle att yttra sig. Domstolen ska samtidigt besluta hur betalningen av arvodet ska fördelas mellan parterna (artikel 208 i processlagen).

Den part som bett domstolen om ett sakkunnigutlåtande och partens juridiska ombud ska stå för kostnaderna för utlåtandet. Den andra parten och dennes juridiska ombud ska emellertid stå för den del av kostnaderna som rör svaren på dennes frågor. Den part som har bett att den sakkunnige ska kallas till förhandlingen ska bära kostnaderna för detta. Domstolen kan förordna att parterna ska ställa säkerhet för kostnaderna för ett sakkunnigutlåtande som de har beställt (artikel 208 i processlagen).

Liknande regler beträffande sakkunnigutlåtanden tillämpas även i brottmålsprocesser (artikel 210 i processlagen).

Tekniskt sakkunniga i **småmål** måste lämna ett kostnadsförslag och får inte besvara de tekniska frågorna innan ersättningen fastställts. Därefter ska parterna yttra sig om kostnadsförslaget. Notera att om parterna inte kan ställa säkerhet för kostnaderna kan domstolen besluta att målet ska fortsätta utan sakkunnigutlåtandet. Den danska domstolsstyrelsen fastställer vilka regler som gäller (artikel 404 i processlagen).

IV. Sakkunnigas ansvarsskyldighet

Det finns inte några särskilda regler om sakkunnigas ansvarsskyldighet. Den sakkunnige måste iakttä de yrkesetiska regler som reglerar hans eller hennes fackområde, vara opartisk och har tystnadsplikt. Deras ansvarsskyldighet regleras således av allmänna skadestånds-/avtalsbestämmelser. Detta innebär att det inte finns något tak för deras skadeståndsskyldighet.

En sakkunnig som inte iakttar de yrkesetiska reglerna på det sätt som kan förväntas av honom eller henne kan bytas ut, få sin ersättning nedsatt eller till och med bli skadeståndsskyldig.

Om en sakkunnig begår brott i samband med utförandet av sitt arbete kan åtal väckas.

Sakkunniga behöver inte ha en yrkesansvarsförsäkring.

V. Ytterligare information om sakkunnigförfaranden

Regler om sakkunnigförfaranden finns i olika rättsakter och beror på typen av sakkunnig. De flesta reglerna finns dock i processlagen (den konsoliderade versionen av lagen av den 15 september 2021, nr 1835). När det gäller barnsakkunniga finns vissa av reglerna i sociallagen.

Vissa delar av processlagen har översatts till engelska.

1. Utnämning av sakkunniga

I tvistemål kan domstolen eller parterna utse sakkunniga. En part kan be domstolen anlita en sakkunnig för att redogöra för en eller flera frågor.

I brottmål avgör domstolen om en sakkunnig ska anlitas, när den tilltalade eller åklagarsidan har begärt detta. Både försvaret och åklagarsidan kan kalla sakkunnigvittnen.

Sakkunniga måste anmäla eventuellt jäv.

I småmål (mål utan ekonomiskt värde eller ett värde som understiger 50 000 danska kronor) kan domaren begära ett sakkunnigutlåtande. De sakkunniga som deltar i småmål utses av den danska domstolsstyrelsen.

a) Domstols-sakkunnig

Domstolens ordförande/domstolen utser en sakkunnig bedömare i det enskilda målet om deras sakkunskap anses nödvändig. Domstolens ordförande väljer ut en sakkunnig från relevant förteckning/register/intern databas, men är i vissa fall inte bunden av dessa. Innan domstolens ordförande/domstolen beslutar att utse en sakkunnigbedömare ges parterna möjlighet att yttra sig om beslutet.

I mål där parterna har begärt en sakkunnigbedömning kan parterna utse en sakkunnig, men domstolen är inte bunden av deras beslut. Om parterna är överens om en sakkunnig utser domstolen vanligtvis honom eller henne (även om den inte är skyldig att göra detta). Om domstolen utser den sakkunnige bör domstolen underrätta parterna om vem den avser att utse och ge parterna möjlighet att yttra sig. Om det finns en förteckning/ett register över sakkunniga väljer domstolen vanligtvis en sakkunnig från förteckningen/registret. Den är dock inte alltid skyldig att göra detta.

b) Partssakkunnig

Om parterna vill utse en sakkunnig så att denne kan avge ett sakkunnigutlåtande måste de följa ett visst förfarande: När parterna begär en sakkunnig i ett tvistemål måste de inge en skriftlig begäran till domstolen. Begäran måste innehålla information om syftet med sakkunnigutlåtandet och föremålet för sakkunnigbedömningen.

Om domstolen beviljar begäran måste parterna lämna in sina frågor till domstolen. Efter att ha mottagit frågorna utser domstolen en eller flera sakkunniga. Som påpekats ovan kan parterna också utse en sakkunnig, men domstolen är inte bunden av detta.

2. Förfarande

a) Tvistemål

Förfarandet beror på vilken typ av sakkunnig som anlitas i målet. Ibland kallas en sakkunnig till en domstolsförhandling för att besvara frågor på ett visst område, t.ex. en barnsakkunnig i familjerättsliga frågor, en sakkunnigbedömning av tekniska frågor, och ibland behöver den sakkunniga endast utarbeta ett skriftligt utlåtande. I andra fall agerar den sakkunnige på samma sätt som en domare och deltar i överläggningarna.

Här följer två exempel:

Den sakkunnigbedömare som domstolens ordförande/domstolen har utsett i ett enskilt mål, där det anses finnas behov av deras sakkunskap, agerar på samma sätt som en domare (men med sakkunskap på ett särskilt fackområde) och deltar i domstolens överläggningar. I familjerättsliga mål bistås domstolen av barnsakkunniga.

I mål där det är relevant att göra en sakkunnigbedömning måste den sakkunnige besvara domstolens frågor i ett skriftligt utlåtande till domstolen. Den sakkunnige måste underrätta parterna om tid och plats för inspektionen. Om det finns brister i sakkunnigutlåtandet kan domstolen förordna att den sakkunnige ska utföra en ny inspektion eller komplettera den med ytterligare ett skriftligt utlåtande. Det finns färdiga mallar för sakkunnigutlåtanden.

Domstolen övervakar inte den sakkunniges arbete. Efter att utlåtandet har lämnats in får parterna, med domstolens tillåtelse, ställa ytterligare frågor till den sakkunnige. Domstolen avgör därefter huruvida den sakkunniga ska besvara dessa frågor skriftligen i ett kompletterande utlåtande eller muntligen vid domstolsförhandlingen. Den sakkunnige kan även kallas att inställa sig vid en domstolsförhandling för att besvara frågor i anslutning till utlåtandet.

Den sakkunniges skriftliga eller muntliga utlåtanden kan ifrågasättas av parterna under förhandlingen. Domaren är i alla händelser inte bunden att följa den sakkunniges utlåtanden.

b) Övriga

I brottmål är sakkunnigvittnen också ett alternativ. De kallas till och deltar vanligtvis i förhandlingen.

Den information som presenteras här samlades in inom ramen för projektet "Hitta en sakkunnig" och kommer från de kontakter i varje land som valts ut av [European Expertise & Experts Institute \(EEEI\)](#).

Senaste uppdatering: 09/05/2022

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Hiitta en sakkunnig - Tyskland

I. Förteckningar och register över sakkunniga

Det finns omfattande register med sakkunniga. Det finns omkring 200–300 olika specialismråden.

Sakkunniga som certifieras av handels- och industrikammare återfinns [här](#).

Sakkunniga som certifierats av hantverkarkammare återfinns [här](#).

Sakkunniga som certifierats av jordbrukskammare återfinns på de [regionala webbplatserna för jordbrukskammare](#).

Sakkunniga som certifierats av arkitektkammare återfinns på de [regionala webbplatser för arkitektkammare](#).

Information om sakkunniga som certifierats av ingenjörskammare och motsvarande register återfinns [här](#).

Sakkunniga som certifierats av revisorskammaren återfinns [här](#).

En annan databas återfinns under <https://www.bvs-ev.de/sachverstaendigenverzeichnis/>, vilket är en federation för edsvurna sakkunniga.

Medicinska sakkunniga behöver inte certifieras. Medicinska sakkunniga återfinns på de medicinska organisationers regionala webbplatser.

Enligt gällande praxis förordnar domstolarna sakkunniga från dessa förteckningar. Om kraven uppfylls kommer den sakkunnige att registreras automatiskt. Statligt bemyndigade registreringskammare ansvarar för att hålla registren aktuella.

De huvudsakliga bestämmelserna angående juridisk sakkunskap i Tyskland är:

☞ [§§ 401 ff. ZPO](#) (civilprocesslagen),

§ 36 i handelslagen,

§ 91 i lagen om hantverksyrken,

förvaltningsprocesslagen,

straffprocesslagen,

☞ [kamrarnas uppförandekod](#).

II. Den sakkunniges kvalifikationer

En person kan upptas i förteckningen över sakkunniga om han eller hon innehar en hög kvalifikationsnivå inom sitt sakkunskapsområde. För att kunna upptas måste sökanden ha lämplig yrkeserfarenhet. Sakkunskapen måste bestyrkas genom lämpliga handlingar som styrker den sakkunniges arbete (t.ex. meritförteckning, kopior på intyg för akademiska och yrkesmässiga kvalifikationer, arbetserfarenheter, referenspersoner, rapporter, utbildning). En examination utförs även av industri- och handelskammare/hantverkskammare och, vad gäller arkitekter och ingenjörer, deras yrkeskammare. Utöver dessa kvalifikationer kan intyg på vidareutbildning och erfarenhet, oberoende och god vandel behöva uppvisas.

Auktoriserade sakkunniga är vanligtvis certifierade och registrerade under fem år. Före slutet på femårsperioden måste de styrka sin kompetens, goda vandel och utbildning för att bli certifierade och därmed registreras för ytterligare en femårsperiod (d.v.s. verifiering och granskning av rapporter som måste inlämnas för en ny femårsregistreringsperiod). De ansvariga enheterna måste tillhandahålla utbildning. Om den sakkunnige inte följer reglerna eller inte håller sina färdigheter aktuella har kamrarna rätt att avregistrera honom eller henne.

III. Sakkunnigas arvode

I civilrättsliga, förvaltningsrättsliga och straffrättsliga ärenden beräknas arvodet baserat på ☞ [Tysklands lag om rättsliga arvoden och ersättning](#) (JVEG). Det går att ansöka om förskottsbetalning.

När en sakkunnig utför ett uppdrag utanför domstolen beror arvodet på det individuella avtalet om ersättning.

IV. Sakkunnigas ansvarsskyldighet

Sakkunniga är ansvariga för felaktiga sakkunnigutlåtanden oavsett om de har tillsatts av enskilda personer eller domstol. Om en sakkunnig som utför ett uppdrag åt en domstol avsiktligt eller genom grov oaktsamhet utarbetar ett felaktigt utlåtande och detta felaktiga utlåtande utgör grundvalen för ett domstolsbeslut kan den part som lider skada därav väcka talan om skadestånd (§ 839 a BGB).

När en sakkunnig utför uppdrag utanför domstolen gäller allmänna bestämmelser (avtalsenliga) om ansvarsskyldighet.

V. Ytterligare information om sakkunnigförfaranden

1. Förordnande av sakkunniga

Sakkunniga förordnas av domstol. Parterna har dock rätt att föreslå den som ska förordnas.

a) Domstolssakkunnig

Domstolen använder vanligtvis en förteckning eller ett register över sakkunniga. Domstolen kan också välja att förordna någon annan sakkunnig som anses lämplig och kompetent. En domstolssakkunnig är en sakkunnig som förordnas och instrueras av domstolen. Dennes huvudsakliga uppgift är att bistå domstolen med sin sakkunskap.

b) Partssakkunnig

Om parterna kommer överens om att vissa personer ska anlitas som sakkunniga är domstolen bunden till att följa denna överenskommelse, men domstolen får begränsa de personer som utnämns till ett visst antal.

Om en part önskar anlita en sakkunnig för att bistå honom eller henne kommer den sakkunnige inte att betraktas som juridiskt sakkunnig utan som privat sakkunnig.

2. Förfarande

a) Tvistemål

Domstolen måste motivera sina beslut och hänvisa till den sakkunniges slutsatser om domstolen följer sakkunnigutlåtandet. Domstolen är inte bunden till sakkunnigutlåtandet men sakkunnigutlåtandet är ofta avgörande för domslutet. Om syn genomförs på plats måste den sakkunnige kontakta alla parter. Om den sakkunnige behöver mer information från parterna måste detta vanligtvis ombesörjas av domstolen.

i. Sakkunnigutlåtande

Parterna får ifrågasätta den sakkunniges utlåtande skriftligen eller genom att anlita en privat sakkunnig och inlämna dennes utlåtande till domstolen och därmed framlägga ett avvikande sakkunnigutlåtande.

ii. Domstolsförhandling

För bevisupptagning kan fristående förhandlingar inledas före huvudförhandlingen (*selbständiges Beweisverfahren*). I det här sammanhanget kan den sakkunnige förordnas före huvudförhandlingen. Dessa förhandlingars omfattning begränsas till att bevara bevis till påföljande förhandlingar eller för att undvika rättstvister.

Domstolsförhandlingen hålls i enlighet med en uppförandekod och rättegångsregler. Den sakkunnige måste besvara frågorna på ett objektivt, begripligt och uttömmande sätt. Korsförhör förekommer inte i tysk processrätt, men det är inte endast domaren som får ställa frågor utan även parterna.

b) Övrigt

I brottmål ska domstolen förordna sakkunnig från ett godkänt register över sakkunniga. En annan person får endast förordnas om särskilda omständigheter gör detta nödvändigt, § 73 al. 2 StPO. Domstolen får vägleda den sakkunniges verksamhet. Andra regler återfinns i ☞ [straffprocessordningen](#).

Den information som presenteras här samlades in inom ramen för projektet "Hitta en sakkunnig" och kommer från de kontakter i varje land som valts ut av ☞ [European Expertise Experts Institute EEEI](#).

Senaste uppdatering: 22/12/2020

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Hiitta en sakkunnig - Estland

I. Förteckningar och register över sakkunniga

Enligt den estniska lagen om kriminaltekniska undersökningar är en sakkunnig en person som tillhandahåller rättslig sakkunskap eller sakkunskap på andra områden i mål där detta är tillåtet enligt lag. Vissa sakkunniga är anställda av statliga myndigheter ("kriminaltekniska experter") medan andra är registrerade i en expertmyndighets förteckning.

Det finns officiella förteckningar över sakkunniga i Estland. Alla har tillgång till dessa förteckningar. Förteckningarna kan laddas ned eller läsas [här](#) och [här](#).

Det estniska kriminaltekniska institutet (EFSI), ett statligt kriminaltekniskt laboratorium, ansvarar för att förteckningen är aktuell. En person som uppfyller kraven i § 6.1.1–6.1.3 och § 2.1 och 2.2 i lagen om kriminaltekniska undersökningar ska registreras i den andra förteckningen ovan.

II. Den sakkunnigas kvalifikationer

Minimikraven för att få status som kriminalteknisk expert grundas på lagen om kriminaltekniska undersökningar. Den kriminaltekniska expertkompetensen förvärfvas genom utbildning.

Rättsläkarutbildningen sker genom ett fyraårigt rättsläkarprogram på universitetet i Tartu. Studenterna förvärfvar sina yrkeskunskaper på EFSI, som är knutet till universitetet i Tartu.

Det finns inte någon utbildningsanstalt i Estland för utbildning av kriminaltekniska experter på andra kriminaltekniska områden. Fortbildningen på EFSI sker under ledning av erfarna yrkesutövare. I de flesta fall pågår fortbildningen i två år. Kursplanen innehåller både allmänna och mer specifika ämnen och syftet är att den sakkunnige ska förvärva yrkeskompetens på sitt fackområde. Kursplanen utarbetas utifrån de särdrag som utmärker varje typ av fackkunskap. Hänsyn tas även till praktikantens akademisk bakgrund och tidigare arbetslivserfarenhet.

Om en anställd uppfyller de krav på en kriminalteknisk expert som anges i lagen om kriminaltekniska undersökningar, har slutfört sin utbildning och förvärvat tillräcklig erfarenhet för att kunna tillhandahålla oberoende sakkunnigutlåtanden beviljas han eller hon status som kriminalteknisk expert. Man kan börja en anställning som kriminalteknisk expert efter att ha svurit den sakkunniged som föreskrivs i lagen om kriminaltekniska undersökningar.

III. Sakkunnigas arvode

I kapitel 5 i lagen om kriminaltekniska undersökningar beskrivs hur finansieringen av undersökningar går till. Undersökningar vid ett statligt kriminaltekniskt institut finansieras med medel ur statsbudgeten. Den exakta avgiften för undersökningar anges i § 26 i lagen om kriminaltekniska undersökningar.

Det finns inte någon särskild metod för att beräkna sakkunnigas ersättning. I de flesta fall måste de sakkunniga lämna en offert innan de utses. I processlagen föreskrivs också att den sakkunnige ska ersättas för sina utlägg.

I undersökningskostnaderna ingår alla kostnader som uppstått under undersökningen, däribland kostnader som uppstått på grund av sakkunniga eller institutioner som fungerat som underleverantörer. Kostnader för sakkunniga i utomrättsliga förfaranden kan ingå i kostnaderna för förfarandet.

Sakkunniga kan få en del av ersättningen utbetald i förskott.

IV. Sakkunnigas ansvarsskyldighet

Sakkunniga måste underrätta alla parter i förfarandet om att en undersökning inlett. Att medvetet lämna ett falskt sakkunnigutlåtande är ett brott enligt § 321 i strafflagen.

Sakkunniga är skadeståndsskyldiga enligt de allmänna avtalsrättsliga och skadeståndsrättsliga bestämmelserna. Sakkunnigas ansvarsskyldighet omfattas även av särskilda straffrättsliga bestämmelser: Falsk anklagelse: 1) Att medvetet lämna falska anklagelser om att en annan person har begått ett brott straffas med böter eller fängelse i upp till ett år. 2) Om detta görs med hjälp av förfälskade bevis straffas det med böter eller fängelse i upp till fem år.

Sakkunniga är inte skyldiga att ha en yrkesansvarsförsäkring.

V. Ytterligare information om sakkunnigförfaranden

För bestämmelser om sakkunnigförfaranden i Estland se

[Riigi Teataja](#)

[Straffprocesslagen](#)

[Civilprocesslagen](#)

[Lagen om kriminaltekniska undersökningar](#)

Det är ingen skillnad mellan utnämningen av sakkunniga i tvistemål eller förvaltningsmål. I brottmål utses en kriminalteknisk expert på begäran av EFSI för att vid behov bistå åklagaren och domstolen.

Titeln sakkunnig är inte en skyddad yrkesbeteckning i Estland. Sakkunniga deltar i mer än 70 % av brottmålen, 30 % av tvistemålen och 10 % av förvaltningsmålen.

V.1 Utnämning av sakkunniga

Domstolar, och i vissa fall parterna själva, kan utse sakkunniga. Sakkunniga kan också utses under förberedande förfaranden och under förfarandet före rättegången. Det är inte nödvändigt att utse en sakkunnig som är registrerad i en av förteckningarna. I brottmål kan polisen (den brottsutredande myndigheten) eller en åklagare utse en sakkunnig under förfarandet före rättegången.

Om parterna inte utser en sakkunnig eller om de inte kan enas om vem som ska utses, eller om ett sakkunnigutlåtande har utarbetats före rättegången, kan domstolen utse en sakkunnig. I tvistemål måste parterna innan en sakkunnig utses betala en depositionsavgift för kostnaden för anlitandet av denne.

Parterna kan föreslå vem som bör utses till sakkunnig men domstolen är inte bunden av förslagen.

Det finns inga betydande skillnader mellan olika domstolars utnämning av en sakkunnig och mellan olika rättsområden.

Sakkunniga som utsetts av domstol är enligt lag skyldiga att anmäla eventuellt jäv.

V.2 Förfarande

Tvistemål

Det finns ett allmänt krav på att sakkunniga ska utföra sitt arbete noggrant, fullständigt och objektivt, och att de ska garantera att de utlåtanden de avger är vetenskapligt giltiga. Detta gäller alla typer av rättsprocesser.

Parterna kan ifrågasätta ett sakkunnigutlåtande genom en utsaga eller genom att lägga fram alternativa sakkunnigutlåtanden.

Domstolen är inte bunden av sakkunnigutlåtandet. Domstolen får följa sakkunnigutlåtandet även om en av parterna har ifrågasatt utlåtandet under rättegången.

Eftersom ett sakkunnigutlåtande endast är ett bevis bland andra gör domstolen en bedömning av sakkunnigutlåtandets bevisvärde i förhållande till annan bevisning.

Det finns inget förfarande där sakkunniga träffas före rättegången eller korsförhörs.

En sakkunnig får ha kontakt med parterna under förfarandet om den sakkunnige behöver mer information.

1. Sakkunnigutlåtande

I Estland kan sakkunnigutlåtanden lämnas både skriftligen och muntligen. Förutom i brottmålsprocesser behöver sakkunnigutlåtandet inte vara uppbyggt på ett viss sätt.

Den sakkunnige måste bemöta parternas argument i det slutliga utlåtandet. Om parterna begär ett nytt utlåtande på grund av problem i det ursprungliga utlåtandet kan domstolen förordna att den sakkunnige ska utarbeta ett nytt utlåtande. Om ett sakkunnigutlåtande uppvisar tvetydigheter, motsägelser eller

brister som inte kan avhjälpas med hjälp av ytterligare frågor har domstolen rätt att förordna om en ny undersökning. Den nya undersökningen genomförs av samma sakkunnige eller av en annan sakkunnig.

2. Domstolsförhandling

Sakkunniga deltar inte i den förberedande förhandlingen men inbjuds till domstolsförhandlingar för att besvara domstolens eller parternas frågor. Sakkunniga brukar korsförhöras. Sakkunniga kan höras via telefonkonferens om parterna går med på detta före förhandlingen.

Den information som presenteras här samlades in inom ramen för projektet "Hitta en sakkunnig" och kommer från de kontakter i varje land som valts ut av [European Expertise & Experts Institute \(EEEI\)](#).

Senaste uppdatering: 10/09/2020

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Obs. Nyligen ändrades ursprungsversionen på [eu](#) av den här sidan. Våra översättare håller på att översätta den nya sidan till svenska.

Hitte en sakkunnig - Grekland

I. Förteckningar och register över sakkunniga

I Grekland förtecknas sakkunniga utifrån sitt fackområde. Registret över sakkunniga förs av förstainstansdomstolarna. Registren är offentliga men används endast av domare som vill utse en sakkunnig. Domstolen kan utse en eller flera sakkunniga, om den anser att det krävs särskild fackkunskap för att behandla vissa frågor. Dessutom är domstolen skyldig att utse sakkunniga om en part begär detta, förutsatt att domstolen anser att det finns behov av särskild fackkunskap.

Sakkunniga måste ansöka om inskrivning i registret.

Efter en offentlig uppmaning att ansöka hos en tviste- eller förvaltningsdomstol i första instans (via domstolens officiella webbplats) inger sökanden en skriftlig ansökan tillsammans med sina personuppgifter till sekreteraren vid förstainstansdomstolen. I ansökan ska sökanden försäkra att han eller hon inte har dömts eller åtalats för brott eller förseelser som resulterat i att han eller hon har förlorat sina politiska rättigheter, han eller hon inte har förlorat sin yrkeslegitimation,

han eller hon inte förlorat sin rätt att förfoga över sin egendom på grund av insolvens eller placering under förvaltarens skap,

han eller hon inte är en domare, åklagare eller domstolstjänsteman.

En ny ansökningsomgång genomförs varje år. Efter avslutat ansökningsförfarande offentliggörs ett utkast till register över sakkunniga. Efter att under en period ha varit öppen för invändningar godkänns det slutliga registret av förstainstansdomstolen med flera medlemmar.

I brottmål hanteras registret på åklagarens begäran av brottmålsdomarnas råd. Sakkunniga måste uppfylla följande krav:

De måste vara äldre än 21 år.

De måste ha rättskapacitet och får inte ha någon intellektuell funktionsnedsättning.

De får inte ha dömts för ett brott eller en förseelse som resulterat i att de förlorat sina politiska rättigheter eller avskedats från offentlig tjänst.

De får inte ha förlorat sin yrkeslegitimation.

De får inte ha orsakat de omständigheter som fackkunskapen behövs för.

De får inte vara behörig domare, åklagare, sekreterare eller domstolstjänstemän i det relevanta förfarandet.

De får inte ha dömts för samma brott som den åtalade.

De får inte vara make, syskon eller nära anhörig till den tilltalade.

Sakkunniga kan strykas ur registret om de själva önskar detta, om de inte lägre uppfyller villkoren eller om den behöriga myndigheten beslutar detta.

II. Den sakkunniges kvalifikationer

Sakkunniga måste vara medlemmar av en yrkesorganisation för att få kalla sig sakkunniga.

III. Sakkunnigas arvode

I brottmålsprocesser betalar staten den sakkunniges arvode. I tvistemål måste kåranden i betala kostnaderna för sakkunniga som domstolen utsett i förskott.

Efter avslutad rättegång ska kostnaderna bäras av den part som förlorade målet. Sakkunnigarvodena är fritt förhandlingsbara. Parterna kan på vissa villkor få rättshjälp för att betala den sakkunniges arvode.

IV. Sakkunnigas ansvarsskyldighet

Sakkunniga är skadeståndsskyldiga enligt de allmänna avtalsrättsliga och skadeståndsrättsliga bestämmelserna. Sakkunniga behöver inte ha en yrkesansvarsförsäkring.

V. Ytterligare information om sakkunnigförfaranden

De viktigaste lagbestämmelserna beträffande rättssakkunniga i Grekland är artiklarna 368–392 i den grekiska civilprocesslagen och artikel 20.7 i kungligt dekret nr 566/1968, lag 2882/2001 (exproprieringslagen). Artiklarna 159–168 i den grekiska förvaltningsprocesslagen och artiklarna 183–203 i den grekiska straffprocesslagen är också tillämpliga.

Domstolen har rätt att själv förordna om bevisupptagning eftersom målet att få fram sanningen har företräde. Det enda som begränsar denna befogenhet är principen om ett kontradiktoriskt förfarande.

1. Utnämning av sakkunniga

Domstolar och de berörda parterna kan utse sakkunniga. Utnämningen av sakkunniga i förvaltningsmål påminner om utnämningen av sakkunniga i tvistemål.

I brottmål kan den sakkunnige utses av åklagaren eller av brottmålsdomstolen under förundersökningsfasen. I så fall används ett annat register än i tvistemålsprocesser och den sakkunnige måste uppfylla hårdare krav än i tviste- och förvaltningsmål.

a) Domstolssakkunnig

Tvistemålsdomstolen har befogenhet att utse en sakkunnig på eget initiativ (*ex officio*) eller på en part i målets uttryckliga begäran om de relevanta omständigheterna annars inte kan fastställas. I så fall skjuts den muntliga förhandlingen upp till efter det att den sakkunnige har lämnat sitt utlåtande. Det står domstolen fritt att utse vem som helst som den anser lämplig till sakkunnig. Den sakkunniga är skyldig att anmäla eventuellt jäv till domstolen.

Domstolssakkunniga har tillgång till handlingarna i målet.

b) Partssakkunnig

I Grekland finns det tre typer av sakkunniga som parterna kan utse: tekniska konsulter (artiklarna 391–392 i civilprocesslagen, artikel 167 i förvaltningsprocesslagen, artikel 204 ff. i straffprocesslagen), sakkunniga i utomrättsliga förfaranden och sakkunnigvitnen. En teknisk konsult utses av parten för att kontrollera de utsagor som görs av den sakkunnige som domstolen utsett. En sakkunnig i utomrättsliga förfaranden väljs ut av parten. Hans eller hennes utlåtande måste återopas och överlämnas av parterna, annars förkastas det som oacceptabelt. Om dessa villkor är uppfyllda undersöker och

bedömer domstolen sakkunnigutlåtandet. Utlåtandet betraktas inte som bevisning. Det utgör snarare en rättslig grund för partens argument.

Sakkunnigvittnen är vittnen med särskild vetenskaplig eller teknisk sakkunskap som förhörs av domstolen.

Det är upp till domstolen att bestämma huruvida den ska grunda sitt resonemang i domen på sakkunnigutlåtandet. Domstolen kan grunda sin dom på sakkunnigutlåtandet även om vissa förfaranderegler har åsidosatts. Vid omfattande åsidosättande av förfarandereglerna anses emellertid sakkunnigutlåtandet aldrig ha existerat. I så fall får domstolen inte grunda sitt resonemang i domen på sakkunnigutlåtandet.

2. Förfarande (i tvistemål)

Domstolssakkunniga kan korsförhöras av parernas tekniska ombud om parterna har anlitat sådana ombud. Den sakkunniges enda plikt är att överlämna sitt utlåtande. Partssakkunniga får ha kontakt med parterna under förfarandet. Domstolssakkunniga måste dock inhämta domstolens tillstånd.

a) Sakkunnigutlåtande

I ett grekisk sakkunnigförfarande behövs inget preliminärt sakkunnigutlåtande. Huvudutlåtandet kan lämnas skriftligen eller muntligen. Sakkunnigutlåtandet behöver inte vara uppbyggt på ett visst sätt.

Om domstolen anser att utlåtandet är ofullständigt eller om den sakkunnige har begått tjänstefel kan domstolen på eget initiativ (*ex officio*) eller på begäran av parterna förordna att ett nytt eller kompletterande utlåtande ska utarbetas. Domstolen kan även förordna att den sakkunnige ska betala domstolens kostnader på grund av den sakkunniges tjänstefel.

Sakkunnigutlåtandet kan ifrågasättas genom parernas utsagor och alternativa expertutlåtanden.

b) Domstolsförhandling

Domstolen ålägger endast i undantagsfall den sakkunnige att inställa sig till förhandlingarna.

Den information som presenteras här samlades in inom ramen för projektet "Hitta en sakkunnig" och kommer från de kontakter i varje land som valts ut av [European Expertise & Experts Institute \(EEEI\)](#).

Senaste uppdatering: 10/09/2020

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Hitta en sakkunnig - Frankrike

I. Förteckningar och register över sakkunniga

Varje appellationsdomstol och den franska högsta domstolen för tviste- och brottmål (kassationsdomstolen) för ett register över sakkunniga.

Domstolar och åklagare kan dock utse vem som helst som de anser lämplig och kompetent. I så fall måste de motivera sitt val.

Förteckningar över sakkunniga offentliggörs på domstolarnas webbplats och särskilt på [kassationsdomstolens](#) och appellationsdomstolarnas webbplatser.

För att registreras i en domstols förteckning måste sakkunniga uppfylla följande krav:

De måste vara under 70 år. I princip måste den sakkunnige vara mellan 35 och 57–58 år för att registreras i en förteckning över sakkunniga.

De måste vara EU-medborgare.

De bör inte ha brutit mot reglerna om heder, redlighet och god moral.

De bör inte ha varit föremål för en disciplinär eller administrativ påföljd som resulterat i avskedande, strykning ur registret, återkallande, indraget godkännande eller indraget tillstånd.

De bör inte ha varit föremål för personlig konkurs eller någon annan påföljd som föreskrivs i handelslagen.

De måste under en minimiperiod ha bedrivit verksamhet som är kopplad till deras fackområde.

De bör inte ha bedrivit någon verksamhet som är oförenlig med det oberoende som nödvändigt för att utföra uppdraget som (rätts)sakkunnig.

De bör ha bedrivit sin huvudsakliga verksamhet inom domstolens domkrets.

Sakkunniga med översättning som specialitet som ansöker om registrering i en förstainstansdomstols förteckning måste utöva sitt yrke i domstolens lokalområde eller bo i detta område om de är pensionerade.

Den sakkunniges ansökan om registrering undersöks av den allmänna åklagaren och förstainstansdomstolens domare. Beslutet fattas av en grupp av appellationsdomstolens domare.

Sakkunniga måste svära en ed innan de registreras.

För att kunna registreras i kassationsdomstolens förteckning (den nationella förteckningen) måste man ha varit registrerad i en appellationsdomstols förteckning (en regional förteckning) i minst fem år.

Varje sakkunnig som registreras för första gången måste ansöka om omregistrering efter tre år. Därefter måste den sakkunnige lämna in en ny ansökan om registrering vart femte år. I beslutet att inte omregistrera en sakkunnig måste skälen till detta anges. Beslutet kan överklagas.

Sakkunniga kan strykas ur registret efter ett beslut om disciplinära åtgärder från appellationsdomstolens sida. Beslutet kan överklagas.

[Den franska sammanslutningen av sakkunniga](#) har publicerat en uppförandekod.

II. Den sakkunniges kvalifikationer

Sakkunniga måste som regel ha tillräckliga kvalifikationer inom sitt fackområde.

Sakkunniga måste ha yrkeserfarenhet och kunskap om förfarandereglerna, särskilt de regler som gäller för sakkunnigförfarande.

De måste regelbundet fortbilda sig och detta kontrolleras av appellationsdomstolen vart femte år. Fortbildningen av sakkunniga omfattar utbildning på deras fackområde som tillhandahålls av yrkesorganisationer,

utbildningstillfällen om hur sakkunnigförfarande går till, under ledning av domare och sakkunnigorganisationer.

III. Sakkunnigas arvode

I brottmålsprocesser regleras den sakkunniges arvoden för vissa av de uppgifter som den sakkunnige utför. Inom vissa fackområden kan åklagaren eller undersökningsdomaren begära in anbud och välja det mest fördelaktiga budet. Justitieministeriet bär kostnaderna för sakkunniga.

I tvistemål beräknas arvodet i regel på grundval av antalet timmar som den sakkunnige har lagt ned på målet multiplicerat med en timtaxa, exklusive utlägg och mervärdesskatt.

Domstolen fattar sitt beslut om arvodesbeloppet efter ett kontradiktoriskt förfarande. Hänsyn tas till huruvida utlåtandet lämnades i tid, kvaliteten på sakkunnigutlåtandet och hur noggrant den sakkunnige utfört sitt uppdrag.

Käranden betalar i regel den sakkunniges arvode i förskott. Domstolen får emellertid förordna att båda parter ska betala en del av förskottsbeloppet av dessa kostnader.

I sitt slutliga beslut förpliktar domstolen den förlorande parten att betala den sakkunniges arvode.

Parterna kan få rättshjälp för att täcka kostnaderna för anlitandet av sakkunniga.

IV. Sakkunnigas ansvarsskyldighet

Den sakkunnige måste ha en yrkesansvarsförsäkring.

Försäkringen omfattar den sakkunniges civilrättsliga ansvar och yrkesansvar, inklusive uppdrag i andra EU-medlemsstater.

V. Ytterligare information om sakkunnigförfaranden

I brottmål kan sakkunniga utses av undersökningsdomaren, den allmänna åklagaren eller av en bemyndigad polistjänsteman (*officier de police judiciaire*: en polistjänsteman som enligt fransk rätt ansvarar för brottsutredningar och som har rätt att häkta misstänkta).

I andra fall utses den sakkunnige enbart av domstolen, antingen *ex officio* eller på en parts begäran.

I tvistemål är ett preliminärt sakkunnigutlåtande inte obligatoriskt. Ett sådant rekommenderas dock och krävs ofta just i tvistemålsprocesser. Den sakkunnige lämnar ett skriftligt slututlåtande. Om den sakkunnige anser att en teknisk expert på ett annat fackområde behöver konsulteras bifogar den sakkunnige den tekniska expertens utlåtande till sakkunnigutlåtandet. Domstolen kan ålägga den sakkunnige att vittna vid en muntlig förhandling om det skriftliga utlåtandet inte utgör tillräcklig grund för domstolens beslut. I slututlåtandet måste varje fråga som ställts av domstolen besvaras och hänsyn tas till alla synpunkter från parterna under sakkunnigförfarandet.

1. Utnämning av sakkunniga

Titeln sakkunnig (*expert de justice*) är skyddad i straffrätten. Den sakkunnige är registrerad i en förteckning som förs av appellationsdomstolarna och högsta domstolen.

Det finns mellan 8 000 och 10 000 sakkunniga i Frankrike.

I tviste-, handels- och förvaltningsmål kan sakkunniga utses under det förberedande förfarandet eller förfarandet före rättegången. I 80 % av fallen anlitas sakkunniga redan före rättegången.

Domstolen utser en sakkunnig när den har behov av teknisk sakkunskap för att lösa en tvist. Domstolen får utse den sakkunnige på eget initiativ (*ex officio*) eller på begäran av en av parterna. Domaren avgör vilken part som ska stå för förskottsbetalningen av den sakkunniges arvode.

Parterna får föreslå en sakkunnig men det är alltid domstolen eller den allmänna åklagaren som avgör vilken sakkunnig som ska utses. Såvida inte särskilda skäl anförs ska den sakkunnige väljas från en förteckning som upprättats av en appellationsdomstol.

I tvistemål är parterna mycket delaktiga i den sakkunniges verksamhet. De måste samarbeta och uppfylla den sakkunniges alla önskemål om handlingar. De kan ställa frågor direkt till den sakkunnige i ett kontradiktoriskt förfarande och kräva att den sakkunnige kommenterar deras anmärkningar. Begränsningarna är större i brottmålsprocesser, där den sakkunniges arbete är starkt beroende av den domare eller åklagare som utsåg honom eller henne.

2. Förfarande

Följande är de viktigaste rättsakterna om sakkunniga i Frankrike:

Straffprocesslagen och civilprocesslagen.

Lag 71-498 av den 29 juni 1971 om sakkunniga, som ändrats flera gånger, särskilt den 18 november 2016.

Dekret av den 23 december 2004, som ändrats flera gånger.

Sakkunniga får ha kontakt med parterna under förfarandet men måste följa principen om kontradiktoriska förfaranden. Undantag gör för läkarsekretess eller affärshemligheter.

Sakkunnigutlåtanden behöver inte vara uppbyggda på något särskilt sätt, men det finns initiativ för att täppa till denna lucka.

I utlåtandet måste den sakkunnige dock

i detalj redogöra för sina argument,

ange vilka handlingar som han eller hon grundar sitt utlåtande på,

bemöta parternas utsagor,

tillhandahålla en komplett förteckning över de handlingar som de har mottagit.

När domstolen har begärt ett preliminärt utlåtande skickar den sakkunnige utlåtandet till parterna för att inhämta deras synpunkter.

I brottmål måste den sakkunnige delta i förhandlingen. I tvistemål kan domstolen be den sakkunnige att delta i förhandlingen.

Domstolen kan ålägga den sakkunnige att utarbeta ett kompletterande utlåtande, t.ex. efter att parterna har kommenterat utlåtandet och ställt kompletterande frågor.

Domstolen kontrollerar hur den sakkunniges undersökning fortskrider. Denna uppgift anförtros en särskild domare vid förstainstansdomstolarna.

Den information som presenteras här samlades in inom ramen för projektet "Hitta en sakkunnig" och kommer från de kontakter i varje land som valts ut av [European Expertise & Experts Institute \(EEEI\)](#).

Senaste uppdatering: 10/09/2020

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Hitta en sakkunnig - Kroatien

I. Förteckningar och register över sakkunniga

Grundat på sin sakkunskap avger sakkunniga som förordnats av domstol vid behov ett sakkunnigutlåtande till domstolen för att fastställa eller klargöra de faktiska omständigheterna i målet.

Distrikts- och handelsdomstolarna har en förteckning över sakkunniga som domstolarna kan utse, samt en förteckning över juridiska personer, institut och statliga organ som har getts tillåtelse att fungera som sakkunniga (nedan kallad *förteckning över juridiska personer*). Förteckningarna publiceras på domstolarnas webbplatser.

Justitieministeriet för en unik elektronisk [förteckning över sakkunniga som kan utses av domstolarna](#), som är uppdelad efter fackområde, och en [förteckning över juridiska personer](#) för hela Kroatien, och offentliggör dessa på [sin webbplats](#).

Förfarandet för att utse sakkunniga till förteckningen inleds genom en ansökan till ordföranden för den distrikts- eller handelsdomstol i vars domkrets sökanden har sin hemvist eller sitt säte. Medborgare i EU-medlemsstater och EES-länder som inte har permanent uppehållstillstånd i Kroatien ska inge sin ansökan till distriktsdomstolen i Zagreb eller till handelsdomstolen i Zagreb.

Om sökanden uppfyller kraven låter ordföranden för respektive distrikts- eller handelsdomstol bedöma sökandens kunskaper om hur rättssystemet är uppbyggt, den offentliga förvaltningen och juridisk terminologi innan ett beslut om inskrivning i registret över sakkunniga fattas. Bedömningen utförs av distriktsdomstolarnas kommittéer för kunskapsbedömning. Dessa består av en ordförande och två ledamöter, som samtliga är domare vid den domstolen. En person som söker heltidsanställning och har en juristexamen behöver inte göra provet. Ordföranden för den aktuella domstolen skickar sökande som har

klarat provet på en yrkesutbildning hos en yrkesorganisation för domstolssakkunniga. (En kriminalteknisk expert som har ett giltigt arbetstillstånd (licens) och de anställda som bistår med sakkunskap inom institutioner och regeringsorgan är emellertid inte skyldiga att genomgå yrkesutbildning på de fackområden inom vilka dessa institut, institutioner och regeringsorgan har getts tillåtelse att bistå med sakkunskap).

Efter att sökanden har slutfört sin yrkesutbildning och styrkt han eller hon kan utses till en registrerad sakkunnig, eller när sökanden uppfyller villkoren för att bistå med rättsakkunskap, fattar ordföranden för respektive distrikts- eller handelsdomstol ett beslut om ansökan.

Sakkunniga eller juridiska personer som utsetts av domstol måste vara försäkrade under den period de utövar sitt uppdrag som sakkunnig. Bevis på tecknad ansvarsförsäkring ska inges till ordföranden för behörig distrikts- eller handelsdomstol innan sökanden registreras i förteckningen och därefter en gång varje år som uppdraget pågår.

Sakkunniga förordnas för fyra år. En juridisk person, institution eller regeringsorgan ska ha rätt att utöva uppdraget som sakkunnig i fyra år.

Den sakkunnige som förordnats avlägger en ed inför ordföranden för den domstol som utsåg honom eller henne till registrerad sakkunnig.

Efter att förordnandet har löpt ut kan en sakkunnig utses för en ny fyraårsperiod, och en juridisk person, ett institut eller ett statligt organ kan på nytt ges tillåtelse att utöva uppdraget som sakkunnig. Ansökan om förnyat förordnande eller godkännande ska inges senast 30 dagar innan det nuvarande förordnandet löper ut.

Förordnandet av en sakkunnig och registreringen av denne i registret återkallas (tillfälligt) av ordföranden för relevant distrikts- eller handelsdomstol om den sakkunnige så begär,

om den sakkunnige byter hemvist, om det fastställs att villkoren för registrering inte var uppfyllda eller att villkoren för förordnandet har upphört att gälla,

om han eller hon, på grundval av ett beslut av den behöriga myndigheten, har förklarats olämplig att utöva verksamhet inom det område som han eller hon har förordnats för,

om han eller hon i en lagakraftvunnen dom har fråntagits sin rättskapacitet,

om han eller hon har dömts för ett brott som utgör ett hinder för anställning i offentlig tjänst,

om han eller hon utövar uppdraget som sakkunnig i ond tro eller med försumlighet,

om han eller hon vid utgången av den föreskrivna perioden underlåter att inge bevis på en ansvarsförsäkring för utövandet av uppdraget som registrerad sakkunnig,

om han eller hon inte följer sekretessbestämmelserna i fråga om allt som han eller hon har fått vetskap om under sitt uppdrag.

Ordföranden för relevant distrikts- eller handelsdomstol stryker permanent en sakkunnig från förteckningen om den sakkunnige utför arbetet som domstolssakkunnig efter ett beslut om tillfälligt förbud att utöva uppdraget har blivit verkställbart.

Sakkunniga, eller juridiska personer som har beviljats tillstånd att fungera som domstolssakkunniga, är skyldiga att omedelbart anmäla eventuella ändringar av sina uppgifter till den domstol som förordnade dem eller godkände att de registrerades i förteckningen. Domstolen är skyldig att omedelbart införa dessa ändringar i förteckningarna över domstolssakkunniga eller juridiska personer som domstolen har godkänt.

II. Den sakkunniges kvalifikationer

I förordningen om domstolssakkunniga (Kroatiens officiella kungörelseorgan nr 38/14, 123/15, 29/16 rättelse och 61/19) fastställs villkoren och förfarandet för förordnande av domstolssakkunniga och deras rättigheter och skyldigheter.

En person får arbeta som domstolssakkunnig om han eller hon uppfyller följande villkor:

1. Han eller hon är kroatisk medborgare, EU-medborgare eller EES-medborgare.
2. Han eller hon har förmåga att utöva uppdraget som domstolssakkunnig.
3. Han eller hon efter att ha slutfört lämpliga studier eller skolgång arbetat inom yrket i minst 8 år – om han eller hon har en universitetsexamen eller en högre examen i inom ett specialområde, i minst 10 år – om han eller hon har genomgått relevant grundutbildning eller grundyrkesutbildning, i minst 12 år – om han eller hon har en grundskoleexamen och det inte finns någon relevant grundexamen eller grundyrkesexamen eller högre examen eller högre yrkesexamen.
4. Han eller hon har klarat provet om kunskaper i hur rättssystemet är uppbyggt, offentlig förvaltning och juridisk terminologi.
5. Han eller hon har slutfört den yrkesutbildning som krävs av relevant yrkesorganisation.
6. Han eller hon har en ansvarsförsäkring för utövandet av uppdraget som domstolssakkunnig.
7. Han eller hon har de examina som är relevanta för hans eller hennes fackområde.
8. Det saknas hinder för anställning i offentlig tjänst.

Yrkesutbildningen får inte pågå i mer än ett år. Yrkesorganisationer är skyldiga att utse mentorer som ansvarar för yrkesutbildningen. En registrerad sakkunnig kan utses till mentor om han eller hon har minst fem års erfarenhet av att utöva uppdraget som domstolssakkunnig. Förteckningen över mentorer överlämnas till distrikts- och handelsdomstolarna. Förmågan hos en kandidat som har hänvisats till yrkesutbildning att utöva sina plikter som domstolssakkunnig ska fastställas grundat på en rapport om den yrkesutbildning som sökanden har genomgått. Relevant yrkesorganisation måste inom en månad från slutförandet av yrkesutbildningen avge ett skriftligt yttrande om huruvida kandidaten har klarat utbildningen och har den kompetens som krävs för att utöva uppdraget som domstolssakkunnig, grundat på en rapport från ansvarig mentor. Relevant yrkesorganisation är skyldig att skicka denna rapport till ordföranden för relevant distrikts- eller handelsdomstol.

Specialistläkare uppfyller kraven för att registreras i förteckningen efter att ha klarat sin specialistexamen.

Juridiska personer har rätt att utöva uppdraget som rättsakkunniga

om de också är registrerade inom sitt fackområde för ett visst område,

om deras anställda har registrerats i förteckningen över sakkunniga för det område som ansökan om godkännande avser,

om de har en ansvarsförsäkring för utövandet av uppdraget som rättsakkunnig.

III. Sakkunnigas arvode

I rättsprocesser väljs sakkunniga vanligtvis ut från förteckningen över registrerade sakkunniga.

Domstolssakkunniga har rätt till ett arvode och ersättning för utlägg. Storleken på ersättningen avgörs av domstolen från fall till fall i enlighet med en särskild prislista för ersättning av utlägg och domstolssakkunnigas arvoden. Denna prislista utgör en del av regelverket för domstolssakkunniga.

Domstolssakkunniga ersätts först efter att de har lämnat sitt sakkunnigutlåtande.

IV. Sakkunnigas ansvarsskyldighet

Sakkunniga eller juridiska personer som utsetts av domstol måste vara försäkrade under hela den period de utövar sitt uppdrag som sakkunniga. Det minsta belopp som en ansvarsförsäkring för utövandet av uppdraget som rättsakkunnig måste täcka är 200 000,00 kroatiska kuna (HRK) (cirka 26 807,50 euro) för fysiska personer och 500 000,00 HRK (cirka 67 018,74 euro) för juridiska personer.

En medborgare i en EU-medlemsstat eller ett EES-land kan försäkras för utövandet av uppdraget som sakkunnig i sitt hemland.

V. Ytterligare information om sakkunnigförordnandet

Förordnandet av en sakkunnig regleras av processlagstiftningen, dvs. av civilprocesslagen och straffprocesslagen.

VI. Utnämning av sakkunniga

Domstolssakkunniga förordnas av domstolen på begäran av en part eller på eget initiativ i en viss rättsprocess när det finns behov av sakkunnigbevisning för att fastställa eller klargöra de faktiska omständigheterna i målet.

VI.1 Sakkunnigutlåtande

Formerna för en domstolssakkunnigs slutsatser och utlåtande är inte reglerade. Domstolen ska fastställa huruvida den sakkunnige enbart ska presentera sina slutsatser och sitt utlåtande muntligen eller inge ett skriftligt utlåtande före förhandlingen. Domstolen fastställer en frist för när slutsatser och utlåtanden senast måste ha ingetts. Denna frist får vara högst 60 dagar. Den sakkunnige måste alltid ges tillfälle att yttra sig. Domstolen tillhandahåller parterna skriftliga slutsatser och ett skriftligt utlåtande senast 15 dagar innan den förhandling där slutsatserna ska diskuteras.

VI.2 Domstolsförhandling

Domstolen kan ställa frågor om den sakkunniges slutsatser under domstolsförhandlingen.

Den information som presenteras här samlades in inom ramen för projektet "Hitta en sakkunnig" och kommer från de kontakter i varje land som valts ut av [European Expertise & Experts Institute \(EEEI\)](#).

Senaste uppdatering: 10/09/2020

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Hitta en sakkunnig - Luxemburg

I. Förteckningar och register över sakkunniga

Justitieministeriet för ett register över rättssakkunniga. Registret skiljer mellan sakkunniga på 12 olika områden. Registret finns tillgängligt för yrkesutövare och allmänheten [här](#). Även om registret upprättades för straff- och förvaltningsrättsliga ärenden används det även på privaträttens område. Domstolarna är inte skyldiga att utse sakkunniga från registret men gör vanligtvis detta.

Yrkesutövare ansöker hos justitieministeriet om att upptas i förteckningen. En komplett akt (inklusive ett examensbevis på det aktuella området, bevis på yrkeserfarenhet, en meritförteckning och ett utdrag ur kriminalregistret) skickas till justitieministeriet, som inleder en kontroll av bland annat den sakkunniges tillförlitlighet. Ministeriet avgör huruvida den sakkunnige ska registreras i registret genom att kontrollera kandidatens kvalifikationer (inklusive examina på området och fortbildning) och erfarenhet. Om sakkunniga beviljas registrering i registret måste de svära en ed i domstol.

Så snart den sakkunnige har godkänts av justitieministeriet och svurits in av en domstol offentliggörs innehållet i registret i Luxemburgs officiella kungörelseorgan. När sakkunniga väl har registrerats har de inte längre några särskilda skyldigheter. De behöver inte lämna en rapport om sin verksamhet till ministeriet. De är inte skyldiga att fortbilda sig. Registret uppdateras regelbundet.

Sakkunnigas uppdrag kan återkallas om de underlåter att uppfylla sina skyldigheter eller bryter mot yrkesetiska regler eller av andra allvarliga skäl. Sådana skäl kan vara att de inte längre har de kvalifikationer som krävs, har befunnits missköta sina ålägganden eller inte längre har den trovärdighet som krävs, t. ex. har befunnits skyldiga till ett brott. Ministern kan entlediga en sakkunnig efter samråd med den allmänna åklagaren och efter att ha hört den berörda sakkunnige. Entledigandet sker i form av ett ministerdecret om återkallande av den sakkunniges uppdrag. Återkallandet kan bestridas vid en förvaltningsdomstol. Sakkunniga omfattas inte av någon särskild uppförandekod eller några särskilda etiska regler. Den sakkunnige måste dock följa de yrkesetiska regler som gäller för hans eller hennes yrke.

II. Den sakkunniges kvalifikationer

Sakkunniga måste ha en viss utbildningsnivå inom sitt fackområde för att kunna kalla sig sakkunniga. Sådana examina är nödvändiga för att de ska kunna registreras i det register över sakkunniga som förs av justitieministeriet. Sakkunniga behöver varken vara medlem i en yrkesorganisation för att kunna verka som sakkunnig eller regelbundet förbättra sina färdigheter (det saknas ett system för juridisk fortbildning, men sakkunniga kan delta i frivillig utbildning).

III. Sakkunnigas arvode

Sakkunnigas arvoden fastställs i en förordning. I vissa fall, särskilt om den sakkunniges uppdrag är särskilt komplicerat, kan domstolen besluta att inte tillämpa den lagstadgade taxan. I praktiken begär sakkunniga vanligtvis att parterna ska gå med på att betala ett högre belopp än den lagstadgade taxan. I tvistemål, där den sakkunnige har utsetts av domstolen, är en part skyldig att betala den sakkunnige i förskott. Sakkunniga kan få en förskottsbetalning av sitt arvode som överstiger den lagstadgade taxan. I samband med att målet avslutas och dom meddelas fastställer emellertid domstolen vem som ska bära de slutliga kostnaderna. Skyldigheten att bära kostnaderna kan fördelas mellan parterna. Parterna kan få rättshjälp för att betala den sakkunniges arvode, enligt fastställda taxor.

I brottmål står alltid staten för förskottsbetalningen av kostnaderna. Den tilltalade behöver bara betala den sakkunniges arvode om den tilltalade fälls för brott.

Staten kan även betala sakkunniga som åklagaren har begärt ska höras.

IV. Sakkunnigas ansvarsskyldighet

Det finns inte några särskilda regler om sakkunnigas ansvarsskyldighet. Deras verksamhet regleras därför av allmänna skadestånds- och avtalsbestämmelser. Detta innebär att det inte finns något tak för skadeståndsskyldigheten. Sakkunniga behöver inte ha en yrkesansvarsförsäkring.

V. Ytterligare information om sakkunnigförfaranden

Utnämningen av sakkunniga regleras av en särskild lag av den 7 juli 1971 (*Loi du 7 juillet 1971 portant en matière répressive et administrative, institution d'experts, de traducteurs et d'interprètes assermentés et complétant les dispositions légales relatives à l'assermentation des experts, traducteurs et interprètes*). Denna lag gäller endast brott- och förvaltningsmål. Tvistemål omfattas inte av någon specifik lag. Vissa bestämmelser i straff- och civilprocesslagen är relevanta, liksom förvaltningsprocesslagen av den 21 juni 1999 (*loi du 21 juin 1999 portant règlement de procédure devant les juridictions administratives*). Det är ingen grundläggande skillnad mellan utnämningförfarandena i tviste-, brott- eller förvaltningsmål. I brottmål har den tilltalade dock mer omfattande rättigheter än i andra typer av mål. De flesta rättssakkunniga utses under det förberedande förfarandet, före rättegången. Åtminstone hälften av alla ansökningar om utnämning av en sakkunnig görs under det förberedande förfarandet. Det är ovanligt att sakkunniga utses under huvudförfarandet.

1. Utnämning av sakkunniga

I Luxemburg utses sakkunniga av domstolarna eller anlitas av parterna. Det är bara domstolarna som kan utse rättssakkunniga. Detta sker antingen på begäran av parterna eller på eget initiativ. I brottmål utser undersökningsdomaren (*juge d'instruction*) ofta den sakkunnige. Detta sker antingen på begäran av den tilltalade eller på begäran av åklagaren. Undersökningsdomaren kan även utse en sakkunnig på eget initiativ. Eftersom undersökningsdomarens beslut är preliminärt gäller inte principen om kontradiktoriskt förfarande.

I brottmål finns särskilda regler för de gemensamma sakkunniga eller alternativa sakkunniga som den tilltalade har tillgång till.

I både tviste-, brott- och förvaltningsmål kan en sakkunnig i nödfall utses före rättegången.

a) Domstolssakkunnig

Under huvudförandet utser en domstol en sakkunnig när den behöver råd i tekniska frågor som uppstår under rättegången. Domstolen kan utse en sakkunnig på begäran av parterna eller på eget initiativ. Sakkunniga måste anmäla eventuellt jäv.

En sakkunnig kan utses före rättegången om det rör sig om ett brådskande ärende eller sakkunskapen behövs för en kommande prövning av sakfrågan. Utnämningen av den sakkunnige i detta förberedande skede är enda syftet med förandet. Parterna måste därför lämna in en särskild ansökan. I regel kan sådana förfaranden inte inledas utan att domaren har gett svaranden tillfälle att yttra sig. I extremt brådskande fall kan sakkunniga dock utses omedelbart. I så fall måste dock svaranden ges möjlighet att yttra sig vid ett senare tillfälle.

När parterna ansöker om utnämning av en rätts-sakkunnig eller lämnar sina synpunkter på domstolens förslag får de föreslå namn och komma överens om en specifik sakkunnig. Om domstolen bestämmer sig för att på eget initiativ utse en sakkunnig bör den meddela parterna detta och be dem inkomma med synpunkter innan beslutet fattas. Domstolarna är inte skyldiga att utse sakkunniga från registret över sakkunniga, även om de vanligtvis gör detta.

b) Partssakkunniga

Parterna utser aldrig rätts-sakkunniga. Däremot kan de vara delaktiga i domstolens utnämning av en sakkunnig. De kan t.ex. ställa sig bakom den sakkunnigas uppdrag, fördelningen av kostnaderna och till och med en specifik sakkunnig. De skickar i så fall ett gemensamt utnämningsskrivelse till den sakkunnige som valts. Om båda parterna är överens får domstolen lov att utse den sakkunnige. Detta sker ofta under det förberedande förandet.

2. Förfarande (i tvistemål)

Så snart den rätts-sakkunnige har utsetts sammankallar han eller hon parterna för att diskutera målet med dem. Sakkunniga kommunicerar vanligtvis med parterna via advokater. De håller även domstolen underrättad om utvecklingen. Det finns inga särskilda regler för hur detta ska gå till, förutom att principen om ett kontradiktoriskt förfarande alltid ska iakttas: varje part har rätt att när som helst ge uttryck för sina åsikter om alla aspekter av målet.

Det finns två begränsningar när det gäller denna princip. Dessa rör den sakkunniges undersökningar av rent faktiska aspekter och undersökningar som gör intrång i den personliga integriteten (dvs. läkarundersökningar). I dessa fall måste den sakkunnige dock lägga fram resultatet av sina undersökningar till de andra parterna innan slututlåtandet.

Den behöriga domstolen övervakar hur den sakkunniges undersökningar fortskrider. På begäran kan domstolen slå fast att den sakkunnige inte har de kvalifikationer som krävs och utse en annan sakkunnig. Eftersom det i de flesta fall utses en enda sakkunnig finns det inget förfarande där sakkunniga träffas före rättegången för att avgränsa frågeställningarna.

a) Sakkunnigutlåtande

Den sakkunnige avger ett skriftligt utlåtande. Utlåtandet behöver inte vara uppbyggt på ett speciellt sätt. Den sakkunnige är skyldig att lojalt utföra sitt uppdrag och iakttäva principen om ett kontradiktoriskt förfarande. Han eller hon ska ta upp alla frågor om sakförhållanden som omfattas av uppdraget men får inte besvara rättsliga frågor. Den sakkunniges mandat begränsas av domstolen, förutom i förfaranden där den sakkunnige utsågs av parterna, utan domarens inblandning, där han eller hon tar upp de problem som parterna anfört.

Det är inte obligatoriskt att lämna ett preliminärt utlåtande. Om omständigheterna i det enskilda fallet så kräver kan ett sådant dock utarbetas. Detta är särskilt fallet om nya frågor uppkommer under utförandet av uppdraget eller om parterna inte samarbetar med den sakkunnige.

Endast i undantagsfall behöver den sakkunnige avge ytterligare ett utlåtande. Det kan t.ex. vara nödvändigt om den sakkunnige inte besvarade alla frågor som ingick i den sakkunniges uppdrag eller om ytterligare frågor senare uppkommer. Domstolen utfärdar då ett nytt beslut om att det finns behov av kompletterande upplysningar och specificerar de frågor som måste besvaras. Parterna kan vända sig till domaren för att begära ytterligare klargöranden. I praktiken är det dock mer troligt att en annan sakkunnig utses, beroende på hur nöjda parterna var med det första utlåtandet.

Sakkunnigutlåtanden kan ifrågasättas, både genom parternas utsagor och genom alternativa expertutlåtanden. Domstolarna är inte bundna av sakkunnigutlåtandet. Enligt rättspraxis får domstolen avvika från sakkunnigutlåtandet om goda skäl föreligger, dvs. om en eller båda parter kan bevisa att den sakkunnige har fel. Alternativa utlåtanden har samma bevisvärde, oavsett om den sakkunnige utsågs av domstolen eller av parterna. Utlåtanden som en part har tagit initiativ till, eller alternativa utlåtanden och utlåtanden som skrivits utan att principen om ett kontradiktoriskt förfarande har iakttagits, får utarbetas och diskuteras i rättegången. De har dock inte samma bevisvärde som de utlåtanden som lämnats med iakttagande av denna princip.

b) Domstolsförhandling

Sakkunniga behöver inte delta i några förberedande förhandlingar. De bör delta i en förhandling för att besvara domstolens frågor efter att de har lämnat sitt utlåtande. De korsförhöras inte i domstolen.

Den information som presenteras här samlades in inom ramen för projektet "Hitta en sakkunnig" och kommer från de kontakter i varje land som valts ut av [European Expertise & Experts Institute \(EEEI\)](#).

Senaste uppdatering: 16/10/2020

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Hitta en sakkunnig - Malta

I. Förteckningar och register över sakkunniga

Domstolen kan använda en förteckning eller ett register över personer som är intresserade av att fungera som sakkunniga. Förteckningen eller registret förs av justitieministeriet. Medlemmar av domarkåren har rätt att välja vem de vill som domstolssakkunnig från den interna förteckning/det interna register som ställts till deras förfogande. Registret är endast avsett för domarkåren. Personer som är intresserade av att fungera som domstolssakkunniga måste uppge att de vill att deras namn och personuppgifter ska registreras i justitieministeriets förteckning. De avlägger ingen ed. De uppmanas emellertid att fylla i ett formulär om tillbörlig aktsamhet och gå med på att kontrolleras av justitieministeriet och tillsammans med formulären lämna in en bestyrkt kopia av sin ansökan och/eller kvalifikationer, ett aktuellt utdrag ur kriminalregistret, en Europass-meritförteckning och ett handskrivet motiveringsbrev. Omkring 1 000 personer har uppgett att de är intresserade av att fungera som sakkunniga. Domare kan emellertid utse vem som helst som de anser lämplig och kompetent även om denne inte är uppförd i förteckningarna (domstolarna har full valfrihet). Domstolarna publicerar dessutom tre förteckningar över domstolssakkunniga, nämligen arkitekter och civilingenjörer, revisorer och ingenjörer. Dessa offentliggörs varje år i Maltas officiella kungörelseorgan. En förteckning över sakkunniga för 2019 har offentliggjorts [här](#) (s. 4 ff. i PDF-dokumentet).

II. Den sakkunniges kvalifikationer

Experter måste vara kvalificerade för att kalla sig sakkunniga, men de behöver inte vara medlemmar av en yrkesorganisation. Det finns inget system för yrkesfortbildning eller något krav på regelbunden förbättring. Det finns inte några kurser för sakkunniga. Titeln sakkunnig är inte någon skyddad yrkesbeteckning och det görs inte någon åtskillnad mellan olika typer av sakkunniga. Den förteckning/det register över personer som är intresserade av att fungera som sakkunniga som förs av justitieministeriet är uppdelad/uppdelat utifrån fackområde.

III. Sakkunnigas arvode

Den sakkunniges arvode beräknas enligt en fast taxa men det finns inga begränsningar för hur en sakkunnig kan ersättas. Den sakkunnige betalas av en part. Det är upp till domstolen att avgöra vem av parterna som ska bära kostnaderna. Parterna kan få rättshjälp och det finns inga föreskrivna taxor. När det gäller förskottsbetalning kan domstolen förordna parterna att betala en depositionsavgift till domstolen. Den sakkunniga tar sedan ut denna när han eller hon har slutfört sitt arbete.

IV. Sakkunnigas ansvarsskyldighet

Allmänna skadestånds- och avtalsbestämmelser gäller och det finns inget tak för skadeståndsskyldigheten. Sakkunniga behöver inte ha en yrkesansvarsförsäkring.

V. Kompletterande upplysningar

Utnämningen av sakkunniga regleras av [artiklarna 644–682](#) i lagen om organisation och civilprocess, kapitel 12 i Maltas lagsamling.

På det straffrättsliga området regleras utnämningen av sakkunniga av [artiklarna 650–657](#) i strafflagen, kapitel 9 i Maltas lagsamling.

Utnämning av sakkunniga

I tvistemålsprocesser utses sakkunniga av en domstol, eventuellt på förslag av parterna. Sakkunniga utses på begäran av antingen domstolen eller parterna när tekniska aspekter måste fastställas. Så är t.ex. fallet vid byggärenden, trafikolyckor, bokföringsfrågor, medicinska problem och skadebedömningar.

I brottmål utser domstolen sakkunniga. Förfarandet för att ifrågasätta utnämningen av sakkunniga är detsamma som i tvistemål. I brottmål kan de sakkunniga lämna sitt utlåtande skriftligen eller muntligen, i enlighet med domstolens direktiv. I utlåtandet ska den sakkunnige ange vilka fakta och omständigheter som ligger till grund för hans eller hennes slutsatser. Om ett muntligt utlåtande avges måste detta åtföljas av en skriftlig sammanfattning som görs av registratören eller av den person som agerar i hans eller hennes ställe.

1. Domstolssakkunniga

Sakkunniga är enligt lag skyldiga att anmäla eventuellt jäv. Utlåtanden från sakkunniga som har utsetts av domstolen (domstolssakkunniga) väger tyngre än utlåtanden från sakkunniga som har utsetts av parterna (partssakkunniga).

2. Partssakkunniga

Ingen särskild process tillämpas när parterna utser en sakkunnig. Parterna kan gemensamt avtala att en enda sakkunnig ska utses. Domstolen kan förordna parterna att utse en enda sakkunnig.

VI. Förfarande

A) Tvistemål

Utnämningsprocessen ser likadan ut i både det preliminära förfarandet och förfarandet före rättegång.

1. Sakkunnigutlåtande

Parterna förväntas ge den sakkunnige detaljerade instruktioner och ange vilka frågor den sakkunnige bör ta upp. I domstolsbeslutet om utnämningen av den sakkunnige anges referensramarna för den sakkunniges undersökning. Så snart sakkunniga avgett sitt utlåtande och fått betalt uppmanas de att gå ed på innehållet i utlåtandet. De korsförhörs samtidigt av båda parter.

Utlåtandet har ingen fast struktur, och sakkunniga behöver inte utarbeta ett preliminärt utlåtande. Den sakkunnige förväntas besvara parternas frågor i slututlåtandet. I artikel 665 i lagen om organisation och civilprocessen, kapitel 12 i Maltas lagsamling, fastställs vad utlåtandet bör innehålla. Enligt denna artikel ska det i utlåtandet anges vilka undersökningar som gjorts och vad slutsatserna i utlåtandet grundas på. Dessutom stadgas att utlåtandet ska vara tydligt och läsbart och ha skrivits på maskin eller för hand med bläckpenna. Utlåtandet ska inte kompletteras med ritningar eller modeller, såvida inte domstolen har föreskrivit detta eller parterna gett sitt medgivande.

2. Domstolsförhandling

Den sakkunnige behöver inte delta i den preliminära förhandlingen. Sakkunniga förväntas vanligtvis endast informera parterna om vilka överläggningar de kommer att delta i, och eventuella framställningar från sakkunniga till parterna ska göras under sådana överläggningar. Sakkunniga korsförhörs vanligtvis under förhandlingen. Domstolen övervakar eller kontrollerar inte hur den sakkunniges undersökningar fortskrider och domstolen genomför ingen kvalitetskontroll. Parterna kan ifrågasätta sakkunnigutlåtandet, både genom utsagor och genom alternativa sakkunnigutlåtanden. Domstolen är inte bunden att anta sakkunnigutlåtandet om det strider mot domstolens egen övertygelse.

Den information som presenteras här samlades in inom ramen för projektet "Hitta en sakkunnig" och kommer från de kontakter i varje land som valts ut av [European Expertise & Experts Institute \(EEEI\)](#).

Senaste uppdatering: 10/09/2020

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Hitta en sakkunnig - Nederländerna

I. Förteckningar och register över sakkunniga

Nederländerna har två register: ett register för i huvudsak civil- och förvaltningsrättsliga ärenden (LRGD) och ett register för i huvudsak straffrättsliga ärenden (NRGD). Dessutom finns ett kriminaltekniskt institut (NFI) och ett institut med miljörettsexperten (STAB). Båda dessa finansieras av den nederländska staten. Dessutom finns den nederländska föreningen för medicinska sakkunnigutlåtanden (NVMSR). Sakkunniga förtecknas utifrån sitt fackområde. Registren över experter förs på olika sätt. LRGD och NVMSR är privata. NRGD och NFI hanteras av justitieministeriet. STAB är ett oberoende organ som enbart arbetar för rättsväsendet. Ingen domstol är ansvarig för registret eller kvaliteten på de sakkunniga som är inskrivna i registret, och en strikt åtskillnad gör mellan registren i Nederländerna. Domstolarna förlitar sig på de aktuella organens kvalitetsförsäkringar. Domare är dock delaktiga i LRGD- och NRGD-registrans inskrivnings- och/eller ackrediteringsprocess.

Länkar:

[Nationellt register över domstolssakkunniga](#)

[Nederländernas register över domstolssakkunniga](#)

[Sakkunniga i frågor som rör miljön och fysisk planering](#)

[Nederländska föreningen för medicinska sakkunnigutlåtanden](#)

Registren NRGD/LRGD, NVMSR och STAB:s webbplats är tillgängliga för allmänheten. Det finns sökverktyg, men STAB:s experter kan inte rådfrågas av parterna eftersom de endast utses för att ge råd till domare och detta skulle skapa tvivel kring deras oberoende. Allmänheten: se sidan ["Find an expert" \(hitta en sakkunnig\)](#). Detta verktyg omfattar endast sakkunniga i LRGD-registret. Det går att söka på fackområden. Alla sakkunniga som arbetar för STAB är också registrerade i LRGD-registret.

Medlemmar i NVMSR genomgår en utbildnings- och examinationsprocess innan de godkänns som rättssakkunniga.

För att registreras i NRGD måste sakkunniga genomgå en ackrediteringsprocess där hänsyn tas till både deras fackområde och deras roll som sakkunnig till domstolen, de färdigheter som krävs för att vara en bra sakkunnig i en rättsprocess. LRGD bygger på certifiering av de yrkesstandarder som fastställts av yrkesorganen och yrkets egna (handels)organisationer samt på utbildning i rollen som sakkunnig och ett system för kontinuerlig fortbildning. STAB har mycket stränga anställningskrav och ett strikt system för kontinuerlig fortbildning. Kollegial granskning av sakkunnigutlåtanden är standard för STAB.

Sakkunniga behöver inte avlägga en ed. Sakkunniga kan strykas från registren efter formella klagomål om att de inte följt olika domstolars uppförandekoder, vilka i hög grad påminner om varandra.

Respektive förvaltande organ ser till att registren är aktuella.

II. Den sakkunniges kvalifikationer

De sakkunniga som är registrerade i LRGD-registret måste vara medlemmar av en yrkesorganisation för att få kalla sig sakkunniga. Yrkeskriterierna och utbildningskraven fastställs följaktligen av detta organ. För att bli inskriven i NRGD måste en sakkunnig också uppfylla höga utbildningsstandarder.

Sakkunniga är ofta medlemmar av en yrkesorganisation. Eftersom det finns "nischområden" som saknar yrkesorganisationer är detta dock inte obligatoriskt. Inom STAB, LRGD och troligen NRGD krävs kontinuerlig fortbildning i form av yrkesfortbildning. Inom STAB är t.ex. 15 procent av tiden avsatt för sådan utbildning, och LRGD kräver minst sex timmar per år. Yrkesorganisationerna ackrediterar ofta utbildningsanstalter. Dessa måste styrka att utbildningen genomfördes, dvs. tillhandahålla listor på webbplatsregistreringar från utbildningsparterna. Utbildningen har två mål: juridiska färdigheter och fackkunskap.

III. Sakkunnigas arvode

I brott- och förvaltningsmål betalar staten den sakkunniges arvode. Ett system med fasta taxor tillämpas och den sakkunnige måste göra en förhandsberäkning av kostnaderna. STAB finansieras däremot av miljöministeriet. I tvistemål betalar parterna själva för de sakkunniga de anlitar.

IV. Sakkunnigas ansvarsskyldighet

Sakkunniga är skadeståndsskyldiga enligt de allmänna avtalsrättsliga och skadeståndsrättsliga bestämmelserna. Sakkunniga behöver inte ha en ansvarsförsäkring, varken enligt lag eller genom beslut av den förordnande domstolen. Sakkunniga kan försäkras av det bolag som de arbetar för. Oberoende sakkunniga kan själva teckna försäkring. I flera yrkesorganisationer är dock yrkesansvarsförsäkring obligatoriskt.

V. Ytterligare information om sakkunnigförfaranden

De viktigaste bestämmelserna om juridisk sakkunskap i Nederländerna är artikel 194 i civilprocesslagen och artikel 8.47 i den allmänna förvaltningslagen (Awb) och en lag för juridisk sakkunskap på straffrättens område.

Dessa lagar utgör ett ramverk. Detaljerade riktlinjer för juridisk sakkunskap finns i [praktiska anvisningar för sakkunniga](#) i nederländska tvistemål.

Dessutom finns en uppförandekod, med en rättslig grund, för sakkunniga på straffrättens område och en uppförandekod utfärdad av högsta förvaltningsdomstolen för rättslig sakkunskap. För merparten av sakkunskapen finns ytterligare krav på kvaliteten på sakkunskapen och de sakkunnigas kvalifikationer.

Titeln sakkunnig är inte en skyddad yrkesbeteckning.

1. Utnämning av sakkunniga

Domstolar och de berörda parterna kan utse sakkunniga. Utnämningen av sakkunniga i förvaltningsmål påminner om det förfarande som tillämpas i tvistemål. Skillnaden är att i förvaltningsmål bärs kostnaderna av staten och i tvistemål av parterna. I samtliga fall är den sakkunnige som domstolen förordnat skyldig att besvara domstolens frågor (eventuellt efter samråd med parterna). I brottmål kan den sakkunnige utses av åklagaren eller av domaren under förundersökningsfasen. I så fall används ett register som är reglerat i lag och den sakkunnige måste uppfylla hårdare krav än i tviste- och förvaltningsmål. Alla sakkunniga som förordnats av domstol är enligt lag skyldiga att anmäla eventuellt jäv.

1.a Domstolssakkunnig

En tvistemålsdomstol har befogenhet att utse en sakkunnig, antingen på eget initiativ (*ex officio*) eller på en part i målets uttryckliga begäran, om de relevanta omständigheterna annars inte kan fastställas. I så fall skjuts den muntliga förhandlingen upp till efter det att den sakkunnige har lämnat sitt utlåtande. Domstolen har i princip rätt att utse vem som helst som den anser lämplig som sakkunnig. Domstolarna brukar dock utse en sakkunnig från det relevanta registret. Den sakkunnige är skyldig att anmäla eventuellt jäv till domstolen. Sakkunniga som har förordnats av domstol har tillgång till handlingarna i målet. I tvistemål omfattas andra sakkunniga som rådfrågas av den sakkunnige som domstolen förordnat av extra stränga regler. Parterna måste nämligen i förväg informeras om vilka personer som rådfrågas och vilka frågor de uppmanas att besvara.

1.b Partssakkunnig

När parterna anlitar en sakkunnig sker detta vanligtvis vid inledandet av förfarandet, för att bygga sitt mål. Domstolen kan använda sig av dessa utlåtanden för att avgöra ett mål. En domare kan när som helst under förfarandet utse en sakkunnig på begäran av parterna. Partssakkunniga måste följa samma bestämmelser och uppförandekoder som domstolssakkunniga.

Båda parterna kan begära att en bestämd sakkunnig utses. Inga särskilda regler gäller för detta. En domstol kan förordna båda parter att utse en enda sakkunnig men detta hör till ovanligheterna.

2 Förfarande

2.a Tvistemål

Domstolen kontrollerar endast hur lång tid de sakkunniga lägger ned på undersökningarna. Det görs ingen kvalitetskontroll av hur den sakkunnige har genomfört sin undersökning. Ingen hänvisning till sakkunnigutlåtanden görs i domar. STAB får dock regelbunden feedback från domstolarna, även om STAB sällan tillfrågas i tvistemålsprocesser.

Parterna kan ifrågasätta ett sakkunnigutlåtande i en utsaga eller genom att lägga fram alternativa sakkunnigutlåtanden. Domstolar är inte bundna av sakkunnigutlåtandet. De följer dock vanligtvis den sakkunnige de har utsett. Partssakkunniga har vanligtvis mindre inflytande än domstolssakkunniga. Det finns inte några förfaranden för att låta sakkunniga träffa varandra före rättegången eller korsförhöras före rättegången för att begränsa problem och för domstolen att förstå meningsskiljaktigheterna.

Sakkunniga har rätt att ha kontakt med parterna under förfarandet men endast om det behövs för att fastställa fakta och endast i närvaro av samtliga parter. Den sakkunnige måste hålla överläggningar med alla parter för att inhämta deras synpunkter, om inte yrkesstandarder som läkarsekretess utgör hinder för detta.

1. Sakkunnigutlåtande

I Nederländerna finns en standardmall för utlåtanden. Sakkunniga är skyldiga att utarbeta ett preliminärt utlåtande. Parterna har rätt att inkomma med synpunkter. Den sakkunnige måste ta upp parternas argument, både i det preliminära utlåtandet och i slututlåtandet. Inga andra krav behöver uppfyllas i utlåtandet. Efter beslut av domstolen kan den sakkunnige åläggas att utarbeta ytterligare ett utlåtande, t.ex. om det finns ytterligare frågor. Vanligtvis lämnas ett skriftligt utlåtande. Utlåtandet kan dock även avges muntligen vid en domstolsförhandling.

2. Domstolsförhandling

Endast i undantagsfall förordnar domstolen att den sakkunnige ska närvara vid förhandlingarna. Detta kan begäras av parterna eller förordnas av domstol. Korsförhör är ovanliga.

2.b Övriga

Övriga förfaranden skiljer sig inte i väsentlig utsträckning från förfarandet i tvistemål.

Den information som presenteras här samlades in inom ramen för projektet "Hitta en sakkunnig" och kommer från de kontakter i varje land som valts ut av [European Expertise & Experts Institute \(EEEI\)](#).

Senaste uppdatering: 10/09/2020

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Hitta en sakkunnig - Österrike

I. Förteckningar och register över sakkunniga

I Österrike förtecknas sakkunniga utifrån sitt fackområde. Registret över sakkunniga förs av de regionala förstainstansdomstolarna (*Landesgericht*).

Registren är tillgängliga för allmänheten [här](#).

Sakkunniga måste ansöka om inskrivning och klara ett prov för att skrivas in i registret.

II. Den sakkunniges kvalifikationer

Sökande som vill utses till sakkunniga av domstolarna måste styrka sin yrkeserfarenhet inom sitt fackområde. Sökande måste dessutom ha omfattande kunskap om de viktigaste principerna i den österrikiska processrätten, veta hur man skriver ett sakkunnigutlåtande och kunna styrka antingen fem års yrkeserfarenhet under perioden före registreringen om de har en masterexamen, eller tio års yrkeserfarenhet inom sitt fackområde om de inte har en masterexamen. De måste dessutom ha full rättskapacitet och vara pålitliga. För att vara pålitliga måste de sakkunniga uppträda oklanderligt, så att ingen kan betviva deras opartiskhet och kvaliteten på deras arbete.

Ansökan om registrering i registret över "edsvurna och certifierade" sakkunniga (erkända sakkunniga enligt den formulering som EEEI använder) ska inges till ordföranden för den regionala förstainstansdomstol inom vars domkrets sökanden har sin hemvist eller sin arbetsplats.

Under registreringsförfarandet ger den ansvarige ordföranden en kommitté i uppdrag att utarbeta ett sakkunnigutlåtande om huruvida registreringskraven är uppfyllda.

Sakkunniga måste avlägga en ed innan de registreras.

Om sakkunniga uppfyller ovannämnda krav utses de för en tid av fem år av den ordförande som ansvarar för registreringen. Sakkunniga måste inge en ny registreringsansökan vart femte år. Om de sakkunniga fortfarande uppfyller alla krav utses de på nytt till sakkunniga (utan att de behöver göra något nytt prov).

Sakkunniga kan strykas ur registret. De kan strykas på egen begäran, om de inte längre uppfyller kraven, eller om behörig myndighet beslutar att de ska strykas. I beslutet om att inte omregistrera en sakkunnig måste skälen till varför ansökan om omregistrering har avslagits anges. Beslutet kan överklagas.

Den österrikiska sammanslutningen av sakkunniga har publicerat en [yrkesetisk kod](#).

III. Sakkunnigas arvode

III.1 Allmän information

Den [österrikiska lagen om rätt till arvode](#) (*Gebührenanspruchsgesetz* 1975) omfattar sakkunnigas arvoden. Lagen innehåller allmänna bestämmelser som är tillämpliga på sakkunniga. Dessutom innehåller den ett särskilt ersättningsystem för läkare, antropologer, tandläkare, veterinärer, experter på kemiska analyser och fordonsexperter.

III.2 Arvoden

Arvodet beror vanligtvis på hur komplicerat utlåtandet är. Ett särskilt ersättningsystem tillämpas för vissa sakkunniga i brottmål och familjerättsliga mål (se II. 1 ovan).

III.3 Betalning

Den sakkunnige ska fakturera sitt arvode till domstolen inom 14 dagar från det att utlåtandet lämnades. I regel betalas arvodet via banköverföring.

III.3.1 Tvistemål

Innan en sakkunnig börjar utarbeta sitt utlåtande ålägger domstolen i tvistemål vanligtvis parterna att betala ett förskott (*Kostenvorschuss*) till domstolen. Storleken på förskottbetalningen varierar beroende på hur komplicerat målet är och omfattningen av det utlåtande som den sakkunnige ska avge. Arvodet beräknas i regel på grundval av antalet timmar som den sakkunnige har lagt ned på målet multiplicerat med en timtaxa. Utlägg och mervärdesskatt ingår också i ersättningen. Grundat på sin erfarenhet förordnar domstolen vilket belopp parterna ska betala i depositionsavgift. Om depositionsavgiften inte är tillräcklig kan domstolen förordna om ytterligare förskottsbetalningar.

III.3.2 Brottmål

I brottmål betalar staten den sakkunniges arvode.

III.3.3 Mål vid familjedomstolen

I mål vid familjedomstolen betalar staten vanligtvis den sakkunniges arvode.

III.4 Rättshjälp

Rättshjälp beviljas i regel personer som på grund av sin ekonomiska situation helt eller delvis saknar förmåga att täcka kostnaderna för förfarandet, inklusive kostnaden för sakkunniga. Rättshjälpsmottagarna måste betala tillbaka hela eller delar av beloppet om deras ekonomiska situation väsentligt har förbättrats inom tre år efter rättsprocessen. Notera att den förlorande parten alltid ska ersätta den vinnande partens kostnader.

III.5 Ersättning av sakkunnigas arvode

Domstolen beslutar i domen hur kostnaderna ska fördelas. De kostnader som ersättning beviljats för kan därför drivas in.

IV. Sakkunnigas ansvarskyldighet

Sakkunniga är skadeståndsskyldiga enligt de allmänna avtalsrättsliga och skadeståndsrättsliga bestämmelserna. Sakkunniga måste ha en yrkesansvarsförsäkring.

V. Ytterligare information om sakkunnigförfaranden

Webbplatsen för [den österrikiska sammanslutningen av edsvurna och certifierade sakkunniga](#) innehåller närmare information om kostnader (exempel på arvoden) och hur man blir en erkänd sakkunnig. Webbplatsen är mycket informativ och lättillgänglig för allmänheten.

V.1 Rättsliga grunder

De viktigaste lagbestämmelserna beträffande juridisk sakkunskap i Österrike är följande:

§§ 351–367 i den [österrikiska civilprocesslagen](#) (*Zivilprozessordnung – ZPO*)

§ 31 i [lagen om rättsvårdsärenden](#) (*Außerstreitgesetz*)

§§ 52–53a i den [österrikiska förvaltningsprocesslagen](#) (*Allgemeines Verwaltungsverfahrensgesetz 1991*)

§§ 104, 112, 125–128 i den [österrikiska straffprocesslagen](#) (*Strafprozessordnung 1975*).

V.2 Utnämning av sakkunniga

Domstolar kan utse sakkunniga men inte de berörda parterna. Utnämningen av sakkunniga i förvaltningsmål påminner om utnämningen av sakkunniga i tvistemål. I brottmål kan åklagaren utse den sakkunnige.

V.2.a Domstolssakkunnig

Tvistemålsdomstolen har befogenhet att utse en sakkunnig på eget initiativ (*ex officio*) eller på en part i målets uttryckliga begäran om de relevanta omständigheterna annars inte kan fastställas. Den enda begränsningen av denna befogenhet är principen om ett kontradiktoriskt förfarande. Det står domstolen fritt att utse vem som helst som den anser lämplig som sakkunnig. Den sakkunnige måste anmäla eventuellt jäv till domstolen. Sakkunniga som förordnats av domstol har tillgång till de relevanta delarna av handlingarna i målet.

V.2.b Partssakkunniga

I Österrike utses en privat sakkunnig av en av parterna. Hans eller hennes utlåtande måste åberopas och överlämnas av parterna, annars avvisas det som otillåtligt. Om dessa villkor är uppfyllda undersöker och bedömer domstolen sakkunnigutlåtandet. Utlåtandet betraktas som bevisning men kan inte upphäva ett utlåtande av en domstolssakkunnig. Det utgör snarare en rättslig grund för partens argument.

Det är upp till domstolen att bestämma huruvida den ska grunda sitt resonemang i domen på den partssakkunniges utlåtande.

V.3 Förfarande

Domstolssakkunniga kan korsförhöras av parternas advokater.

V.3.a Sakkunnigutlåtande

I ett österrikiskt sakkunnigförfarande behövs inget preliminärt sakkunnigutlåtande. Huvudutlåtandet kan lämnas skriftligen eller muntligen.

Sakkunnigutlåtandet behöver inte vara uppbyggt på ett visst sätt.

Om domstolen anser att utlåtandet är ofullständigt eller om den sakkunnige har begått tjänstefel kan domstolen på eget initiativ (*ex officio*) eller på begäran av parterna förordna att ett nytt eller kompletterande utlåtande ska utarbetas. Domstolen kan även förordna att den sakkunnige ska betala domstolens kostnader på grund av den sakkunniges tjänstefel.

Sakkunnigutlåtandet kan ifrågasättas genom parternas utsagor och alternativa expertutlåtanden.

I tvistemål är parterna mycket delaktiga i den sakkunniges verksamhet. De måste samarbeta och uppfylla den sakkunniges alla önskemål om handlingar. De kan ställa frågor direkt till den sakkunnige under ett kontradiktoriskt förfarande och kräva att den sakkunnige kommenterar deras anmärkningar.

V.3.b Domstolsförhandling

Domstolen kallar endast i undantagsfall den sakkunnige att inställa sig till förhandlingarna.

Den information som presenteras här samlades in inom ramen för projektet "Hitta en sakkunnig" och kommer från de kontakter i varje land som valts ut av [European Expertise & Experts Institute \(EEEI\)](#).

Senaste uppdatering: 09/09/2020

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Hitta en sakkunnig - Portugal

I. Förteckningar och register över sakkunniga

Utöver de förfaranden som föreskrivs i expropriationslagen finns inga andra officiella förteckningar eller register över sakkunniga i Portugal. Enligt expropriationslagen (godkänd genom lag nr 168/99 av den 18 september) får sakkunniga som uppförts på den officiella förteckningen anlitas i förfaranden som rör förklaringar avseende expropriationens samhällsnytta och i förfaranden som rör verkställighet av administrativt besittningstagande, inbegripet vid förlikning eller överklagande i båda förfarandena.

De utvärderingar och undersökningar som utförs av den sakkunnige ska främst leda till att en rättmätig ersättning till expropriaten fastställs. Beloppet ska bygga på fakta som är nödvändiga för beräkning av ersättningen.

I enlighet med lagdekret nr [125/2002 av den 10 maj](#), som reglerar villkoren för sakkunnigs och förlikningsmäns uppdrag i ovan nämnda förfaranden, är [generaldirektoratet för rättskipning \(DGAJ\)](#), den portugisiska myndighet som ansvarar för att offentliggöra och aktualisera den [officiella förteckningen över sakkunniga](#) och främja förfaranden för att välja och rekrytera sakkunniga. Den sakkunniges uppgifter är närmare bestämt:

Prognostisera avgifter för expropriation.

Genomföra utredningar.

Genomföra utvärderingar.

Delta i skiljedomstolsförfaranden.

Dessutom förordnas sakkunniga från den officiella förteckningen i fall där lagen tillåter expropriation av lös egendom, i synnerhet i enlighet med artikel 16 i [lag 13/85 av den 6 juli](#) (Portugals lag om kulturarv).

Förteckningen över sakkunniga hålls aktuell genom regelbundna granskningar.

Det finns inget sökverktyg för att hitta en sakkunnig i Portugal.

II. Den sakkunniges kvalifikationer

För att registreras i förteckningen måste kandidater uppfylla följande krav:

De bör inneha lämplig examen, vilket anges i [dekret nr 788/2004 av den 9 juli](#).

De måste vara minst 18 år.

De får inte vara förbjudna att inneha offentligt ämbete eller ha diskvalificerats från att utföra de uppgifter som sakkunniga förväntas utföra.

De bör inneha nödvändig fysisk styrka och psykologisk profil för att utföra uppgifterna.

De måste ha uppfyllt kraven i lagar om obligatorisk vaccination.

III. Sakkunnigas arvode

Sakkunniga som förordnats av domstol får inte motta betalning i förskott.

Den sakkunniges arvode bestäms i enlighet med det villkor som anges i artikel 17 i förordningen om kostnader för förfaranden som godkänts i [lagdekret nr 34/2008](#) av den 26 februari i enlighet med tabell IV: mellan 1 och 10 beräkningsenheter (en enhet motsvarar 102,00 euro). Den 1 februari 2017 tillkännagav den portugisiska författningsdomstolen med bindande verkan att regeln som förbjuder arvoden till sakkunniga över gränsen på 10 beräkningsenheter (1 020,00 euro) var grundlagsstridig på grund av proportionalitetsprincipen.

Om en sakkunnig utses av domaren betalas reseersättning i förskott.

Skyldighet att betala arvode till sakkunniga hanteras på följande sätt:

Tvistemål

Processavgiften omfattar arvode för en sakkunnig. Varje part ska betala kostnaden för de förfaranden som orsakats av den parten och kostnaden för sitt eget ombud. Domstolen ska ersätta den vinnande parten utgifter som varit nödvändiga för att verkningfullt utöva eller försvara en rättighet mot en tappande part. Om en part endast har vunnit delvis ska domstolen fördela ersättningen för kostnader rättvist eller förklara att ingendera parten äger rätt till ersättning. På grundval av förhandlingarnas utfall har staten rätt till ersättning för kostnader för förhandlingarna från parterna, ifall kostnaderna inte förväntas vara undantagna från domstolsavgifterna.

Brottmålsförfaranden

Nödvändiga kostnader för att genomföra brottmålsförfaranden, bl.a. verkställighetsförfaranden, ska bäras av staten. Om svaranden döms lagenligt ska han eller hon ersätta staten med ett fast belopp för statens utgifter, som t.ex. avser transportkostnader eller laboratorieanalyser, som ursprungligen betalats av staten. För att fast belopp ska utbetalas krävs dock att sakkunnigutlåtandet begärdes under förfarandet.

Parterna kan inte få rättshjälp sakkunnigarvode.

IV. Sakkunnigas ansvarsskyldighet

Regelverket i Portugal innehåller inga särskilda bestämmelser om sakkunnigas ansvarsskyldighet, men allmänna förordningar (skadeståndsrätt/avtalsrätt) kan tillämpas.

Den sakkunnige är dock skyldig att utföra sina åtaganden samvetsgrant för att bibehålla sitt uppdrag, då domaren kan utdöma böter om den sakkunnige bryter mot skyldigheten att samarbeta med domstolen. Domstolen kan även avlägsna den sakkunnige från förfarandet om den sakkunniges agerande anses försumligt (t.ex. om den sakkunnige underlåter att inlämna sakkunnigutlåtandet inom den föreskrivna tidsfristen).

Förordnade sakkunniga måste förbinda sig att utföra den uppgift som ålagts dem, såvida de inte är offentliga tjänstemän och detta skulle förhindra dem från att utföra sina uppgifter.

De behöver inte ha en yrkesansvarsförsäkring.

Lagen sätter inte någon gräns för sakkunnigas ansvarsskyldighet.

V. Ytterligare information om sakkunnigförfaranden

De huvudsakliga bestämmelserna som tillämpas på juridiskt sakkunniga i Portugal är artikel 467–489 av [civilprocessordningen](#) och artikel 151–163 av [straffprocessordningen](#). Det finns ingen tillgänglig engelsk version av bestämmelserna.

Allmänna regler för att förordna sakkunniga för civil-, straff- och förvaltningsrättsliga domstolsförfaranden. Sakkunnig är inte en skyddad titel.

Det portugisiska rättssystemet skiljer inte mellan sakkunnigvittnen, tekniskt sakkunniga, juridiskt sakkunniga eller andra typer av sakkunniga.

Såsom nämnts ovan finns inte någon officiell förteckning över sakkunniga förutom den över sakkunniga som har utsetts enligt exproprieringslagen.

Sakkunniga anlitas ofta i såväl brottsmål som tvistemål.

1. Förordnande av sakkunniga

I tvistemål kan sakkunniga endast förordnas av domstol. I brottsmål kan sakkunniga förordnas av åklagare under förundersökningen.

Sakkunniga kan även förordnas för förberedande förhandlingar och förfaranden inför rättegång.

a) Domstolssakkunnig

En domstol kan förordna sakkunnig på begäran av en part eller efter eget gottfinnande. Under tvisteförfarandet beställer domstolen utlåtanden från sakkunnig om beslutet är avhängigt av bedömning av fakta som kräver vetenskaplig kännedom.

Någon skillnad finns inte mellan att förordna sakkunniga för civilrättsliga, straffrättsliga eller förvaltningsrättsliga förfaranden.

Orsakerna till förhindrande och juridisk dispens av sakkunnigas funktion kan göras gällande av parterna och av den utsedda sakkunniga själv, beroende på omständigheterna.

Regler för ifrågasättande av domare tillämpas *mutatis mutandis*.

Innehavarna av de suveräna organen eller motsvarande organ i de autonoma regionerna är undantagna från att tjänstgöra som sakkunniga. Samma gäller för personer som enligt lag har en liknande ställning, till exempel åklagare inom ramen för deras yrkesutövning och diplomatiska företrädare från andra länder.

Alla kan genom att åberopa personliga skäl befrias från att anlitas som sakkunnig.

När sakkunniga förordnas av domstol använder domstolen en förteckning eller ett register över sakkunniga för att välja dem, utom vad gäller medicinska sakkunniga som är juridiskt knutna till en offentlig institution: [Instituto Nacional de Medicina Legal e Ciências Forenses](#).

Förordnande av en sakkunnig från registret är en praxis som i stort följs av domstolarna.

b) Partssakkunnig

Domstolen kan förordna sakkunnig på begäran av en part eller efter domstolens eget gottfinnande. Under tvisteförfarandet beställer domstolen utlåtanden från sakkunnig om beslutet är avhängigt av bedömning av fakta som kräver vetenskaplig kännedom.

Parterna har inte rätt att utse en sakkunnig utan kan endast komma med förslag.

Parterna kan utse en sakkunnig till en gemensam grupp sakkunniga vid tvistemål. I dessa fall kommer en av domstol förordnad sakkunnig arbeta tillsammans med en eller flera partssakkunniga.

2. Förfarande

2.a Tvistemål

Det finns inga specifika krav som en sakkunnig måste följa i sitt utlåtande och/eller domstolsförfaranden såsom exempelvis rättspraxis.

Domstolen övervakar eller kontrollerar inte förloppet för den sakkunniges utredning. Om utlåtandet av tekniska eller yrkesmässiga skäl inte kan utarbetas inom den av domaren fastslagna tidsfristen måste domstolen omedelbart meddelas för att snarast kunna förordna om ny sakkunnig.

Det förekommer ingen kontroll av den sakkunniges prestation.

Domstolen är inte bunden till sakkunnigutlåtandet. Domstolen kan dra egna slutsatser och döma i strid med sakkunnigutlåtandet. Meningskiljaktigheten måste dock ha en teknisk grund och motiveras.

Det finns inget förfarande varmed sakkunniga sammanträder före huvudförhandlingen eller utfrågas före förhandlingen för att begränsa sakfrågorna och låta domstolen förstå meningsskiljaktigheten.

Parterna får bistå den sakkunnige och lämna synpunkter till denne. De ska också tillhandahålla eventuella förklaringar som den sakkunnige anser vara nödvändiga. Om domaren närvarar under sakkunnigförfarandet finns möjlighet att begära vadhelst som bedöms relevant för förfarandet i fråga.

Sakkunniga får använda alla nödvändiga medel för att på lämpligt sätt utföra sitt uppdrag, begära lämpliga åtgärder eller förtydliganden och begära tillgång till information i processhandlingarna.

Den sakkunnige behöver framför allt inte sammanträda med parterna för att inhämta deras kommentarer.

1. Sakkunnigutlåtande

Det finns inget obligatoriskt ramverk som den sakkunnige måste följa i hans eller hennes rapport.

Om det i sammanhang med grupper av sakkunniga råder oenighet ska den avvikande sakkunniga motivera sin ståndpunkt.

De sakkunniga är inte skyldiga att tillhandahålla ett preliminärt utlåtande.

De sakkunniga är endast skyldiga att besvara parternas argument i det slutgiltiga utlåtandet.

Det finns inga andra särskilda krav som en sakkunnig måste efterleva i utlåtandet och/eller domstolsförfarandet, såsom rättspraxis.

Det finns fall där den sakkunnige måste tillhandahålla ytterligare ett utlåtande om domstolen ställer frågor eller begär att den sakkunnige ska förtydliga utlåtandet.

Sakkunniga inlämnar sina utlåtanden skriftligen.

2. Domstolsförhandling

På någon av parternas begäran eller om domstolen kräver detta kan de sakkunniga framträda under huvudförhandlingen för att under ed tillhandahålla de förklaringar som begärs av dem.

b) Övrigt

(svaren på dessa frågor lämnas på andra delar av faktabladet – nedan återfinns den fullständiga kopian)

Det finns inga andra särskilda krav som en sakkunnig måste efterleva i utlåtandet och/eller domstolsförfarandet, såsom rättspraxis.

Domstolen övervakar eller kontrollerar inte förloppet för den sakkunniges utredning.

Det förekommer ingen kontroll av den sakkunniges prestation.

Parterna får ifrågasätta utlåtandet skriftligen eller genom att tillhandahålla sakkunniga som framför motargument innan domstolen beslutar om dom i målet.

Domstolen är i princip bunden av sakkunnigutlåtandet. När domstolen beslutar i strid med detta måste bestridandet av sakkunnigutlåtandet motiveras.

Det finns inget förfarande varmed sakkunniga sammanträder före huvudförhandlingen eller utfrågas före förhandlingen för att begränsa sakfrågorna och låta domstolen förstå meningsskiljaktigheten.

Sakkunniga får vara i kontakt med parterna under förhandlingarna.

Parterna får som regel närvara under den sakkunniges utredning och får framlägga synpunkter och besvara den sakkunniges frågor.

Den sakkunnige behöver framför allt inte sammanträda med parterna för att inhämta deras kommentarer.

Den information som presenteras här samlades in inom ramen för projektet "Hitta en sakkunnig" och kommer från de kontakter i varje land som valts ut av [European Expertise & Experts Institute EEEI](#).

Senaste uppdatering: 07/03/2022

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Hitta en sakkunnig - Rumänien

I. Förteckningar och register över sakkunniga

I Rumänien förtecknas sakkunniga utifrån fackområde. Registren över sakkunniga tillhandahålls av justitieministeriet och förs av tviste- och brottmålsdomstolarna. Förteckningarna finns tillgängliga [här](#).

Sakkunniga auktoriseras och registreras i registret efter att ha klarat det prov som justitieministeriet anordnar.

För att förvärva ställning som rättssakkunnig måste en kandidat

vara rumänsk medborgare, EU-medborgare, EES-medborgare eller schweizisk medborgare, behärska rumänska i tal och skrift,

ha full rättskapacitet,

ha examen inom det fackområde som han eller hon ansökt om att bli sakkunnig inom, styrkt med examensbevis,

ha minst tre års yrkeserfarenhet inom sitt fackområde,

ha den hälsa som krävs för arbetet som sakkunnig,

inte finnas med i kriminalregistret och ha ett gott yrkesmässigt och social rykte,

ha klarat justitieministeriets prov.

En medborgare i en annan EU-medlemsstat eller en EES-medborgare och en rumänsk medborgare som har förvärvat de yrkeskvalifikationer som krävs i en annan EU-medlemsstat eller EES-stat kan förvärva ställning som sakkunnig i Rumänien på samma villkor som rumänska medborgare.

Sakkunniga kan strykas ur registret om de själva önskar detta, om de inte längre uppfyller villkoren eller om den behöriga myndigheten beslutar detta.

II. Den sakkunniges kvalifikationer

Sakkunniga måste vara medlemmar av en yrkesorganisation för att få kalla sig sakkunniga.

III. Sakkunnigas arvode

1. Tvistemål

I domstolsbeslutet om utnämning av en sakkunnig ska den sakkunniges arvode anges, och i förekommande fall förskott på resekostnader. Domstolen kan be den sakkunnige att inom en viss frist inge en skriftlig beräkning av kostnaderna för sakkunnigutlåtandet.

Beviset på betalning av arvodet ska inges till domstolens kansli av den part som var bunden av beslutet, inom fem dagar från utnämningen eller inom den tidsfrist som domstolen har fastställt. Domstolen kan öka avgifterna tills utlåtandet har lämnats in.

2. Brottmål

Den sakkunnige har rätt till ett arvode för förmedlandet av sin sakkunskap. Storleken på arvodet fastställs av åklagaren eller domstolen beroende på målets natur eller komplexitet och de utlägg som den sakkunnige har haft.

IV. Sakkunnigas ansvarsskyldighet

Sakkunniga är skadeståndsskyldiga enligt de allmänna avtalsrättsliga och skadeståndsrättsliga bestämmelserna. Sakkunniga måste ha en yrkesansvarsförsäkring.

Tekniskt sakkunniga som har misskött sitt uppdrag kan bli föremål för följande disciplinära påföljder, beroende på hur allvarlig förseelsen är:

Skriftlig varning.

Förverkande av rätten att förmedla rättslig sakkunskap under tre månader till ett år.

Återkallande av ställningen som rättssakkunnig.

V. Ytterligare information om sakkunnigförfaranden

De viktigaste lagbestämmelserna om rättslig sakkunskap i Rumänien är artiklarna 330–331 i den rumänska civilprocesslagen. Dessutom gäller artiklarna 172–191 i den rumänska straffprocesslagen.

Sakkunniga förtecknas efter fackområde. Registren över sakkunniga läggs upp på justitieministeriets webbplats.

Sakkunniga måste ansöka om registrering i registret.

1. Utnämning av sakkunniga

Enligt den rumänska **civilrätten** ska en eller tre sakkunniga utses. Domstolar och de berörda parterna kan utse sakkunniga. Parterna kan enas om en sakkunnig. Om de inte enas utses en sakkunnig slumpmässigt av domstolen vid ett offentligt sammanträde från en förteckning som upprättats av ansvarigt kontor.

Enligt den rumänska **straffrätten** får endast en sakkunnig utses. Den sakkunnige kan utses av domstolen under rättegången och av åklagaren under förundersökningen. I regel utser åklagaren eller domstolen en sakkunnig. Endast i situationer som kräver tvärvetenskaplig kunskap utses två eller fler sakkunniga.

I så fall används samma register som i tvistemålsprocesser. Sakkunniga omfattas av samma krav i både brott- och tvistemålsprocesser.

a) Domstolssakkunnig

Twiste- eller brottmålsdomstolen har befogenhet att utse en sakkunnig, antingen på eget initiativ (*ex officio*) eller på en part i målets uttryckliga begäran om de relevanta omständigheterna endast kan fastställas med hjälp av en specialist. I så fall besvarar den sakkunnige domstolens eller åklagarens frågor fram till och med ett specifikt datum. Den sakkunnige måste anmäla eventuellt jäv till domstolen. Sakkunniga som förordnats av domstol har tillgång till handlingarna i målet.

b) Partssakkunnig

I Rumänien finns många typer av partssakkunniga:

Auktoriserade oberoende sakkunniga som utses på begäran av parterna eller den tilltalade (artikel 172.8 i straffprocesslagen).

Officiella sakkunniga från laboratorier eller specialinstitutioner.

Auktoriserade oberoende nationella sakkunniga.

Utländska sakkunniga (artikel 172.8 i straffprocesslagen).

Om inga auktoriserade sakkunniga är tillgängliga kan domstolen be om synpunkter från en eller två personer eller specialister inom respektive område (artikel 330.3 i civilprocesslagen), som således fungerar som utomrättsliga sakkunniga och sakkunnigvittnen. Partssakkunniga kontrollerar de åtgärder som vidtas av en domstolssakkunnig. Parterna kan inte utse en sakkunnig om inte domstolen har utsett en sakkunnig (artikel 173.4 i straffprocesslagen).

Sakkunnigvittnen är vittnen med särskild vetenskaplig eller teknisk kunskap som förhöras av domstolen.

Sakkunniga har rätt att vägra förmedla sin sakkunskap av samma skäl som vittnen kan vägra att vittna.

2. Förfarande

a) Tvistemål

Domstolen är inte bunden av sakkunnigutlåtandet. Den sakkunniges enda plikt är att överlämna sitt utlåtande. Sakkunniga får ha kontakt med parterna under förfarandet. Domstolssakkunniga måste dock inhämta domstolens tillstånd.

i. Sakkunnigutlåtande

I ett rumänska sakkunnigförfarande behöver inget preliminärt sakkunnigutlåtande lämnas. Huvudutlåtandet kan endast lämnas skriftligen.

Sakkunnigutlåtandet måste vara uppbyggt på ett visst sätt.

Om sakkunnigutlåtandet behöver förtydligas eller kompletteras, eller om olika sakkunnigutlåtanden är motstridiga, kan domstolen på eget initiativ (*ex officio*) eller på parternas begäran uppmana de sakkunniga att förtydliga eller komplettera sina utlåtanden.

Domstolen kan på parternas begäran, eller vid goda skäl på eget initiativ, förordna att ett alternativt sakkunnigutlåtande ska inhämtas. Det alternativa sakkunnigutlåtandet ska lämnas av en annan sakkunnig än den som lämnade det ursprungliga utlåtandet. Domstolen bestämmer själv vilket resonemang den grundar sin dom på.

ii. Domstolsförhandling

Under ett åtal eller en brottmålsprocess kan den sakkunnige höras av undersökningsdomaren eller domstolen på åklagarens eller parternas begäran eller *ex officio* om detta är nödvändigt för att förtydliga den sakkunniges slutsatser.

I tvistemålsprocesser hörs sakkunniga, om de omedelbart kan uttrycka sin åsikt, under förhandlingen. I så fall gäller samma villkor som för vittnen och de sakkunnigas åsikt anges i domen.

b) Brottmål

Om åklagaren eller domstolen anser att sakkunnigutlåtandet är ofullständigt och bristerna inte kan avhjälpas genom att höra den sakkunnige, ska domstolen på eget initiativ eller på begäran av parterna be samma sakkunnige inkomma med en kompletterande bedömning. Om samma sakkunnige inte kan utses igen ska ett alternativt sakkunnigutlåtande beställas.

Åklagaren eller domstolen ska beställa en ny sakkunnigbedömning om slutsatserna i sakkunnigutlåtandet är otydliga eller motstridiga och dessa brister inte kan avhjälpas genom att höra den sakkunnige.

Den information som presenteras här samlades in inom ramen för projektet "Hitta en sakkunnig" och kommer från de kontakter i varje land som valts ut av [European Expertise & Experts Institute \(EEEI\)](#).

Senaste uppdatering: 22/09/2020

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de opphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Hitta en sakkunnig - Slovenien

I. Förteckningar och register över sakkunniga

Justitieministeriet i Slovenien upprätthåller ett register över sakkunniga.

Registret är tillgängligt för allmänheten [här](#).

Slovensk lagstiftning innehåller ingen definition av sakkunnigvittnen. Det finns emellertid en åtskillnad mellan sakkunnigvittnen, sakkunniga och juridiskt sakkunniga.

Alla sakkunniga ingår inte i registret – registret omfattar endast domstolarna (juridiskt sakkunniga). Registret består av 50 huvudgrupper med sammanlagt omkring 1 000 sakkunniga.

II. Den sakkunniges kvalifikationer

I enlighet med artikel 16 i lagen om domstolssakkunniga, certifierade värderingsmän och domstolstolkare måste en sakkunnig, för att kunna registreras bl.a. uppfylla nedanstående krav. Han eller hon ska

vara slovensk medborgare, EU-medborgare eller EES-medborgare och bemästra det slovenska språket,

inte vara föremål för en lagakraftvunnen dom för ett uppsåtligt brott som lyder under allmänt åtal, vilket gör vederbörande moraliskt olämpligt att avge sakkunnigutlåtanden till domstolen, eftersom det skulle kunna förhindra ett opartiskt eller professionellt utförande av uppdraget eller skada domstolens anseende,

ha universitetsexamen (från före Bologna-processen) eller ha slutfört ett *Bologna Master's study programme* och ha lämpliga yrkeskunskaper och praktiska färdigheter och erfarenheter för en viss typ av expertarbete,

ha sex års utbildning inom det aktuella området.

inte utföra verksamhet som är oförenlig med juridisk sakkunskap.

En person som önskar bli förordnad till sakkunnig ska ansöka om detta hos justitieministeriet på ett särskilt formulär när en öppen ansökningsomgång utlysts. För att bedöma den sakkunniges kunskaper, praktiska färdigheter och erfarenhet beslutar ministeriet om ett särskilt färdighetsprov. Justitieministeriet utfärdar därefter ett förordnande och den sakkunnige får avlägga ed.

Den sakkunnige behöver inte följa en uppförandekod eller ett etiskt ramverk för att registreras.

Det föreligger krav på fortbildning i yrket. Sakkunniga måste ständigt aktualisera sina kunskaper och yrkesmetodik, eller delta i konsultationer och fortbildningar som anordnas av behörig statlig myndighet, behörig organisation, en yrkesorganisation eller någon annan yrkesinstitution. Fem år efter det att den sakkunnige utsetts och därefter vart femte år ska den sakkunnige lämna intyg om utförd fortbildning under föregående fem år till det sakkunnigråd som utvärderar färdigheterna.

Allmän yrkesutbildning omfattar grundkunskaper om Sloveniens grundlagar, rättsväsendets organisation och funktion, domstolsförfaranden, bevisregler, rättsliga bestämmelser om sakkunnigas, certifierade värderingsmäns och domstolsolkars rättigheter och skyldigheter, EU:s lagar och institutioner och andra ämnen relaterade till arbetet med sakkunniga, domstolsbedömare eller domstolsolkar.

Särskild yrkesutbildning omfattar sakkunskap inom individuella sakkunskapsområden och underområden inom den sakkunniges yrkesutövning.

Medlemskap i en yrkesorganisation behövs inte för att kunna upptas i förteckningen.

Ministern kan permanent utesluta en sakkunnig från registret

om den sakkunniges rätt att arbeta som sakkunnig permanent dras in till följd av ett disciplinförfarande,

om en sakkunnig skriftligen meddelar sin önskan att inte tillhandahålla sakkunnigutlåtanden,

om en sakkunnig avskedas,

om en sakkunnig har lagförts för brott som lyder under allmänt åtal, och som kan leda till mer än två års fängelse stryker ministeriet denne från den offentliga delen av registret senast tre dagar från det att den fått kännedom om detta. Den sakkunnige återupptas i registret efter det att orsaken till strykningen har upphört.

III. Sakkunnigas arvode

Sakkunnigas arvoden regleras i lag. Storleken på arvodet beror bl.a. på antalet sidor i rättegångsakten, den tid som ägnats åt utredningen och förberedelser inför muntliga förhandlingar, om det är nödvändigt att inhämta och granska ytterligare handlingar, om en utredning är nödvändig samt målets komplexitet.

Utöver arvodet är den sakkunnige berättigad till ersättning för sina utgifter.

Parterna kan få rättshjälp för att betala den sakkunniges arvode, enligt fastställda taxor.

Domstolen avgör i sitt domslut vilken part eller vilka parter som ska betala arvodet.

IV. Sakkunnigas ansvarsskyldighet

Den sakkunniges ansvarsskyldighet begränsas inte enligt lag. Allmänna bestämmelser gäller. De behöver inte ha en yrkesansvarsförsäkring.

V. Ytterligare information om sakkunnigförfaranden

Desvärre finns den engelska översättningen av lagen om sakkunniga, certifierade värderingsmän och domstolsolkar inte tillgänglig på internet.

1. Förordnande av sakkunniga

a) Domstolssakkunnig

Domstolen kan förordna en person som den anser lämplig och kompetent. I de flesta fallen förordnar domstolen en sakkunnig från det officiella registret.

b) Partssakkunnig

Parterna får ifrågasätta utlåtandet av domstolens sakkunnige och anlita en egen sakkunnig på egen bekostnad.

2. Förfarande

a) Tvistemål

Parterna måste ge den sakkunnige ingående information, samt detaljerade anvisningar och frågor.

Där detta är nödvändigt för utlåtandet får den sakkunnige kontakta parterna.

Domstolen övervakar inte den sakkunniges utredning. Inte desto mindre måste sakkunniga informera domstolen om huruvida de förväntas bli klara i tid.

Någon kvalitetskontroll förekommer inte. Domstolarna är inte bundna av de åsikter som uttrycks i sakkunnigutlåtanden.

Parterna får ifrågasätta utlåtandet skriftligen eller genom att anlita en egen sakkunnig som framför motargument innan domaren meddelar beslut i målet.

När en part begär att få ställa fler frågor eller om domstolen behöver mer information kan domstolen beställa ytterligare en rapport.

Domstolen är inte bunden till sakkunnigutlåtanden men tar dem vanligtvis i beaktande vid beslut om dom.

1. Sakkunnigutlåtande

Den sakkunnige tillhandahåller utlåtandet skriftligen eller muntligen efter domstolens önskemål.

Den sakkunnige måste bemöta parternas argument i utlåtandet. Det föreligger inga formkrav på utlåtandet och det finns inga andra särskilda krav som den sakkunnige måste uppfylla i utlåtandet.

Lagen om sakkunniga, certifierade värderingsmän och domstolsolkar innehåller allmänna och individuella riktlinjer för sakkunnigutlåtanden som kommer att offentliggöras på justitieministeriets webbplats. Riktlinjerna ska godkännas av sakkunnigrådet och ska innehålla en enhetlig beskrivning av hur ett sakkunnigutlåtande ska disponeras och utarbetas. Allmänna och individuella riktlinjer om sakkunskapsområden och -underområden för sakkunniga ska antas och offentliggöras på ministeriets webbplats inom två år från det att ovanstående lag träder i kraft (senast den 1 januari 2021).

2. Domstolsförhandling

Sakkunniga måste delta i den muntliga förhandlingen om domstolen begär detta.

b) Övrigt

Övriga förfaranden är i stort identiska med tvistemål.

Den information som presenteras här samlades in inom ramen för projektet "Hitta en sakkunnig" och kommer från de kontakter i varje land som valts ut av [European Expertise & Experts Institute EEEI](#).

Senaste uppdatering: 22/12/2020

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Hitta en sakkunnig - Sverige

I. Förteckningar och register över sakkunniga

I Sverige finns det inte några register eller förteckningar över sakkunniga, och inga planer på att införa sådana förteckningar.

II. Den sakkunniges kvalifikationer

Inte tillämpligt.

III. Sakkunnigas arvode

Inte tillämpligt.

IV. Sakkunnigas ansvarsskyldighet

Inte tillämpligt.

V. Ytterligare information om sakkunnigförfaranden

1. Utnämning av sakkunniga

a) Domstolsakkunnig

Det är ovanligt att domstolen själv förordnar en sakkunnig i en rättsprocess.

b) Partssakkunniga

I Sverige anlitas sakkunniga i rättsprocesser vanligtvis av en av parterna i en rättegång, vilket innebär att de sakkunniga omfattas av samma regler som vittnen (sakkunnigvittne).

2. Förfarande

Den svenska rättstraditionen grundas på fri bevisföring, dvs. att den bevisning som har lagts fram inte får avvisas enbart på processuella grunder. Vilket bevisvärde ett sakkunnigvittnes bevisning har grundas därför på slutsatserna och vittnesmålet i det enskilda fallet. Domstolen bestämmer vilket bevisvärde utsagan har och det är upp till parterna att fastställa vittnets trovärdighet och kompetens (via förhör och korsförhör).

Den svenska civilprocesslagen och dess bevisregler grundas generellt på omedelbarhetsprincipen, principen om koncentrerade processer och principen om muntlig bevisning.

En vittnesutsaga har högst bevisvärde när det finns en begränsad risk för missförstånd, vilket är fallet när vittnet närvarar personligen. Då är det lättare för domstolen att bedöma utsagans tillförlitlighet och trovärdighet. I vissa avseenden säkerställer denna regel dessutom parternas rätt till korsförhör (uppräthåller principen om jämlikhet i medel).

Till följd av dessa principer läggs bevisningen nästan alltid fram för domstolen vid huvudförhandlingen. Vittnesutsagor måste därför avges till domstolen direkt och muntligen. Skriftliga utsagor/edsvurna utsagor/videoförhör godtas vanligtvis inte som ersättning för en utsaga som lämnas personligen (med undantag för videoinspelningar av förhör med barn).

Sedan 2008 tillåts vittnesutsagor utanför huvudförhandlingen och användningen av telefon- och videoförhör vid huvudförhandlingen i högre utsträckning. Videokonferens – vanligtvis i ett konferensrum på en domstol i den domkrets där vittnet har sin hemvist – anses i regel kunna likställas med att närvara personligen i rättssalen.

I praktiken tillämpas förbudet mot edsvurna utsagor inte på läkarintyg och intyg som utfärdas av statstjänstemän eller statsanställda. Det beror dock alltid på det enskilda fallet och den tillgängliga bevisningen.

Användningen av sakkunniga regleras av rättegångsbalken, som finns tillgänglig på

[☞ rättegångsbalken \(1942:740\)](#)

[☞ rättegångsbalken \(1998:000\)](#) (kapitel 40, s. 215., inte uppdaterad)

Den information som presenteras här samlades in inom ramen för projektet "Hitta en sakkunnig" och kommer från de kontakter i varje land som valts ut av [European Expertise & Experts Institute \(EEEI\)](#).

Senaste uppdatering: 22/09/2020

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.